

URED ZA NACIONALNE MANJINE VLADE REPUBLIKE HRVATSKE

NACRT

**IZVJEŠĆE REPUBLIKE HRVATSKE O PROVOĐENJU OKVIRNE KONVENCIJE
ZA ZAŠTITU NACIONALNIH MANJINA**

Veljaca, 2004. godine

S A D R Ź A J

UVODNE NAPOMENE

UVOD **str. 5**

I. DIO **str. 10**

- iz izvješća Ministarstva pravosuda
- iz izvješća Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske
- iz izvješća Komisije za odnose s vjerskim zajednicama
- iz izvješća Ministarstva vanjskih poslova
- iz izvješća Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa
- iz izvješća Središnjeg državnog ureda za upravu

II. DIO **str. 39**

Odgovori na upitnik Savjetodavnog odbora

III. DIO **str. 52**

Mišljenja, prijedlozi i primjedbe udruga nacionalnih manjina, vijeca i predstavnika nacionalnih manjina, te Savjeta za nacionalne manjine

PRIVICI:

- Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina
- Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina
- Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj
- Zakon o izborima zastupnika u Hrvatski sabor
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
- Nacionalni program za Rome
- Pregled financiranja programa udruga nacionalnih manjina od 2000. do 2003. godine
- Analiza tiskovnih medija: Percepcija nacionalnih manjina u hrvatskim tiskanim medijima u vrijeme predizborne kampanje za izbore u Hrvatski sabor 2003. godine
- Pregled programa nacionalnih manjina koji su tijekom 2003. godine realizirani uz potporu Ministarstva kulture

UVODNE NAPOMENE

Od prvog izvješća što ga je Republika Hrvatska podnijela u veljaci 1999. godine, te odgovora na dodatna pitanja Savjetodavnog odbora za pracenje Okvirne Konvencije za zaštitu nacionalnih manjina koji su podneseni u lipnju 2000. godine, do ovog drugog izvješća proteklo je četiri godine. U tom razdoblju zaokružen je citav zakonodavni sustav Republike Hrvatske na području nacionalnih manjina: 2000. godine donesen je Zakon o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i Zakon o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina kojim su stvoreni uvjeti za sustavno ostvarivanje prava nacionalnih manjina donesen je 2002. godine, a nakon toga i niz provedbenih propisa. Ti su zakoni doneseni konsenzusom stranaka u Hrvatskom saboru, te je time osigurana također politicka volja za njihovo provođenje.

Vlada Republike Hrvatske izabrana nakon izbora 23. studenoga 2003. godine sklopila je sporazume i postigla dogovore s predstavnicima nacionalnih manjina, te se obvezala u programu rada Vlade da će konkretnim mjerama kontinuirano raditi na zaštiti i promicanju zaštite nacionalnih manjina, te rješavati zaostala otvorena pitanja s kojima se suocavaju nacionalne manjine, kao i ustrajati na potpunoj primjeni Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, te zakona kojim se regulira odgoj i obrazovanje, te službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina.

Cjelovito gledano, od prvog Izvješća o provođenju Okvirne konvencije do danas, došlo je do znatnog unaprjeđenja prava nacionalnih manjina, posebice u zakonodavnoj sferi, te u provođenju prava na vlastitu kulturu i jezik, kao i omogućavanju proširenja prava pripadnika nacionalnih manjina na sudjelovanje u procesu odlučivanja. Pored osiguranja zastupljenosti nacionalnih manjina na državnoj razini, te u predstavničkim tijelima na lokalnoj i regionalnoj razini, uveden je novi sustav sudjelovanja manjina u procesu odlučivanja, to su vijeca i predstavnici nacionalnih manjina. Povećan je broj zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru, te prošireno biracko tijelo na sve nacionalne manjine u Hrvatskoj. Spominjući ovaj napredak koji je postignut u ostvarivanju prava nacionalnih manjina, kao i u njegovom zakonskom reguliranju, treba napomenuti da je Vlada Republike Hrvatske svjesna da još ima teškoca koje prije svega proizlaze iz određenih gospodarskih teškoca, što djeluje ograničavajuće na sve građane, pa tako i pripadnike nacionalnih manjina. Posebice se to odnosi na ostvarivanje prava nacionalnih manjina na ratom stradalom području (zapošljavanje, obnova), brži povratak izbjeglica, te stvaranje boljih uvjeta života Roma. Treba spomenuti da je Vlada Republike Hrvatske u listopadu 2003. godine donijela Nacionalni program za Rome koji sadrži niz mjera za unaprjeđenje položaja te najranjivije nacionalne manjine. Provođenje tog programa iziskivat će značajna sredstva.

Poseban napredak postignut je u demokratskom ozračju u Hrvatskoj koje omogućuje ostvarivanje jednog od polazišta hrvatske Vlade: da nacionalne manjine predstavljaju njeno bogatstvo, a nipošto problem. U proteklom razdoblju poduzete su mjere za jačanje ozračja snošljivosti i dijaloga među kulturama. Među tim mjerama, kao primjer možemo naglasiti već tradicionalnu manifestaciju Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina Republike Hrvatske, koja se svake godine u studenome održava u Koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski u Zagrebu, a u kojoj sudjeluju amateri pripadnici nacionalnih manjina koji tako djeluju na zbližavanje, međukulturni dijalog, druženje i afirmaciju različitih manjinskih kultura. Time i brojnim drugim priredbama, seminarima, izložbama, knjigama, novinama i časopisima

nacionalnih manjina, za što se sredstva izdvajaju iz državnog proračuna, Hrvatska se obogaćuje i zaista afirmira kao multikulturalno društvo u kojem manjine pridonose kulturnom i inom bogatstvu.

Republika Hrvatska s pažnjom je razmotrila Mišljenje Savjetodavnog odbora za procenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, kao i Rezoluciju Vijeca Ministara o provođenju Okvirne konvencije u Hrvatskoj u vezi s prvim izvješćem. Kako bi se potaklo rješavanje pojedinih pitanja na koje se ukazuje u Mišljenju Savjetodavnog odbora i u Rezoluciji, Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske preveo je i uputio spomenuto Mišljenje i Rezoluciju svim udrugama nacionalnih manjina, kao i nadležnim ministarstvima i drugim državnim tijelima u čiji djelokrug zadire područje prava nacionalnih manjina, te organizirao 21. ožujka 2002. godine Okrugli stol o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, zajedno sa Savjetodavnim odborom Vijeca Europe. Okrugli stol je bio dobro medijski popraćen, te je svratio pozornost na ulogu Okvirne konvencije u zaštiti prava nacionalnih manjina. Na Okruglom stolu su sudjelovali, pored predstavnika ministarstava i drugih državnih tijela, predstavnici udruga nacionalnih manjina, te brojni predstavnici nevladinih udruga za zaštitu ljudskih prava. Mišljenja i prijedlozi izraženi na Okruglom stolu poslužili su kao poticaj za učinkovitije provođenje odredaba Okvirne konvencije. Posebno su dragocjene bile primjedbe predstavnika Savjetodavnog odbora u kojima su, zajedno s usporednom analizom u europskim zemljama, dani korisni savjeti za unaprjeđenje mjera za provođenje načela Okvirne konvencije. Treba naglasiti da je mišljenje Savjetodavnog odbora i Rezolucija Vijeca ministara u velikoj mjeri utjecalo na zakonodavna rješenja, te na druge mjere za unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Također napominjemo da je u citavom razdoblju ostvarena dobra i kontinuirana suradnja sa Savjetodavnim odborom, kako u procenju stanja u Hrvatskoj, tako i u poticanju učinkovitijeg ostvarivanja prava nacionalnih manjina. Tako su zajednički Savjetodavni odbor i Ured za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske organizirali seminare (o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina i o Nacionalnom programu za Rome), što je omogućilo, ocjenjujemo, obostranu razmjenu korisnih informacija za unaprjeđivanje prava nacionalnih manjina.

U izradi ovog drugog izvješća sudjelovala su nadležna ministarstva i druga državna tijela, te udruge i ustanove nacionalnih manjina, kao i vijeca i predstavnici nacionalnih manjina, te Savjet za nacionalne manjine koji su svi konzultirani kako bi izvješće o provođenju Okvirne konvencije bilo što potpunije i objektivnije. Izvješće je izradeno sukladno danim uputstvima Vijeca Europe na način da se ne ponavljaju podaci iz prvog izvješća, nego se sustavno nastavlja s informacijama i podacima koji slijede nakon toga u provođenju Okvirne konvencije.

UVOD

U Republici Hrvatskoj posljednji popis stanovništva obavljen je 2001. godine, te se u nastavku daju podaci od interesa za demografsku i etnicku strukturu stanovništva, kako bi se nadopunili podaci koji su prikazani u prvom izvješću Vlade Republike Hrvatske, a koji su se odnosili na popis stanovništva iz 1991. godine.

Stanovništvo prema narodnosti 2001.

	Ukupno	%	muškarci	žene
Republika Hrvatska- ukupno	4 437 460	100,0	2 135 900	2 301 560
Hrvati	3 977 171	89,6	1.912.953	2.064.218
Nacionalne manjine				
ukupno	331 383	7,5	158.990	172.393
Albanci	15 082	0,3	8.653	6.429
Austrijanci	247	0,0	100	147
Bošnjaci	20 755	0,5	10.896	9.859
Bugari	331	0,0	157	174
Crnogorci	4 926	0,1	2.738	2.188
Cesi	10 510	0,2	4.930	5.580
Madari	16 595	0,4	7.482	9.113
Makedonci	4 270	0,1	2.018	2.252
Nijemci	2 902	0,1	1.254	1.648
Poljaci	567	0,0	116	451
Romi	9 463	0,2	4.777	4.686
Rumunji	475	0,0	203	272
Rusi	906	0,0	174	732
Rusini	2 337	0,1	1.125	1.212
Slovaci	4 712	0,1	2.180	2.532
Slovenci	13 173	0,3	4.215	8.958
Srbi	201 631	4,5	97.481	104.150
Talijani	19 636	0,4	9.210	10.426
Turci	300	0,0	183	117
Ukrajinci	1 977	0,0	832	1.145
Vlasi	12	0,0	7	5
Židovi	576	0,0	259	317
Ostali	21 801	0,5	11.267	10.534
Nisu se izjasnili u smislu nac. pripadnosti				
ukupno	89 130	2,0	43.537	45.593
regionalna pripadnost	9 302	0,2	4.757	4.545
Nepoznato	17 975	0,4	9.153	8.822

Napomena:

U popisu 2001. godine 19.677 gradana izjasnilo se po nacionalnosti kao Muslimani.

Stanovništvo prema vjeri, Popis 2001.

	Ukupno	%
Republika Hrvatska-ukupno	4 437 460	100,0
Katolicka	3 897 332	87,8
Grkokatolicka	6 219	0,1
Starokatolicka	303	0,0
Pravoslavna	195 969	4,4
Islamska	56 777	1,3
Židovska	495	0,0
Adventisticka	3 001	0,1
Baptisticka	1 981	0,0
Evangelisticka	3 339	0,1
Jehovini svjedoci	6 094	0,1
Kristova Pentekostna crkva	336	0,0
Ostale protestantske	4 068	0,1
Ostale vjere	4 764	0,1
Agnostici i neizjašnjeni	132 532	3,0
Nisu vjernici	98 376	2,2
Nepoznato	25 874	0,6

Stanovništvo prema materinskom jeziku, Popis 2001.

	Ukupno	%
Republika Hrvatska-ukupno	4 437 460	100,0
Hrvatski	4 265 081	96,1
Hrvatsko-srp. ili srpsko-hrv.	7 015	0,2
Srpski	44 629	1,0
Makedonski	3 534	0,1
Slovenski	11 872	0,3
Albanski	14 621	0,3
Ceški	7 178	0,2
Madarski	12 650	0,3
Romski	7 860	0,2
Rusinski	1 828	0,0
Slovacki	3 993	0,1
Talijanski	20 521	0,5
Ukrajinski	1 027	0,0
Ostali jezici	18 942	0,4
Nepoznato	16 709	0,4

Napomena: Podaci Državnog zavoda za statistiku

Podaci o broju pripadnika nacionalnih manjina u Hrvatskoj

Prema popisu Državnog zavoda za statistiku iz 2001. godine u Republici Hrvatskoj su popisana 331.383 pripadnika nacionalnih manjina što čini 7,47% od ukupnog broja stanovnika.

Talijani

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 19.636 pripadnika talijanske nacionalne manjine. Najviše Talijana živi na području Istarske (14.284), Primorsko-goranske (3.539) i Požeško-slavonske županije (788).

Cesi

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 10.510 pripadnika češke nacionalne manjine. Najviše Čeha živi na području Bjelovarsko-bilogorske (7.098) i Požeško-slavonske županije (775), te u Gradu Zagrebu (813).

Slovaci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 4.712 pripadnika slovačke nacionalne manjine. Najviše Slovaka živi na području Osječko-baranjske (2.155), Vukovarsko-srijemske (1.338), te Sisacko-moslavačke županije (243).

Madari

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 16.595 pripadnika mađarske nacionalne manjine. Najviše Madara živi na području Osječko-baranjske (9.784), Vukovarsko-srijemske (2.047), te Bjelovarsko-bilogorske županije (1.188).

Rusini i Ukrajinci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 2.337 pripadnika rusinske i 1.977 pripadnika ukrajinske nacionalne manjine. Najviše Rusina živi na području Vukovarsko-srijemske (1.796) i Osječko-baranjske (127) županije. Najviše Ukrajinaca nastanjeno je na području Vukovarsko-srijemske (476), Zagrebacke (330) i Brodsko-posavske županije (320).

Srbi

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 201.631 pripadnik srpske nacionalne manjine. Najviše Srba živi na području Vukovarsko-srijemske (31.644), Osječko-baranjske (28.866), Sisacko-moslavačke (21.617), te Karlovačke županije (15.651).

Nijemci i Austrijanci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 2.902 pripadnika njemačke i 247 pripadnika austrijske nacionalne manjine. Najviše Nijemaca živi na području Osječko-baranjske (964), Zagrebacke (288) i Splitsko-dalmatinske županije (260). Najviše

Austrijanaca je nastanjeno u Gradu Zagrebu (53), Primorsko-goranskoj (36), te Istarskoj županiji (26).

Židovi

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 576 pripadnika židovske nacionalne manjine. Najviše Židova živi na području Grada Zagreba (368), Splitsko-dalmatinske (44) i Primorsko-goranske županije (27).

Slovinci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 13.173 pripadnika slovenske nacionalne manjine. Najviše Slovenaca živi na području Grada Zagreba (3225), Primorsko-goranske (2883) i Osječko-baranjske županije (2020).

Albanci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 15.082 pripadnika albanske nacionalne manjine. Najviše Albanaca živi na području Grada Zagreba (3.389), Primorsko-goranske (2.063) i Istarske županije (2032).

Bošnjaci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 20.755 pripadnika bošnjačke nacionalne manjine. Najviše Bošnjaka živi na području Grada Zagreba (6204), Istarske (3077) i Primorsko-goranske županije (3021).

Romi

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 9.463 pripadnika romske nacionalne manjine. Najviše Roma živi na području Medimurske županije (2887), Grada Zagreba (1946) i Osječko-baranjske županije (977).

Crnogorci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 4.926 pripadnika crnogorske nacionalne manjine. Najviše Crnogoraca živi na području Grada Zagreba (1313), Istarske (732), te Primorsko-goranske županije (643).

Makedonci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 4.270 pripadnika makedonske nacionalne manjine. Najviše Makedonaca živi na području Grada Zagreba (1315), Primorsko-goranske (489) i Istarske županije (454).

Bugari

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 331 pripadnik bugarske nacionalne manjine. Najviše Bugara živi na području Grada Zagreba (110), Splitsko-dalmatinske (37), te Primorsko-goranske županije (33).

Rusi

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 906 pripadnika ruske nacionalne manjine. Najviše Rusa živi na području Grada Zagreba (250), Primorsko-goranske (88), te Splitsko-dalmatinske županije (85).

Poljaci

U 2001. godini popisano je u Republici Hrvatskoj 567 pripadnika poljske nacionalne manjine. Najviše Poljaka živi na području Grada Zagreba (133), Primorsko-goranske (68) i Splitsko-dalmatinske županije (62).

Napomena: Podaci Državnog zavoda za statistiku.

I. DIO

Prilikom izrade Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (Narodne Novine 155/02) korištene su odredbe Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina, kako se navodi u temeljnim odredbama ovog Zakona, kao i drugi međunarodni dokumenti. Intencija predlagaca bila je da se načela iz Okvirne konvencije pretoče u konkretne mjere u Ustavnom zakonu. Pored toga treba napomenuti da je člankom 140. Ustava Republike Hrvatske utvrđeno da «Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine unutrašnji dio pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona». U članku 2. Ustavnog zakona izricito se navodi da Republika Hrvatska, pored ljudskih prava i sloboda koje su priznate ustavnim odredbama, priznaje i štiti i sva ostala prava predviđena u međunarodnim dokumentima.

*Iz izvješća Ministarstva pravosuđa:
uz članak 3. i 4. Okvirne konvencije*

Jednakost i pravo na izjašnjavanje

Pojam nacionalne manjine

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina uvodi definiciju nacionalne manjine, kao skupine hrvatskih državljana čiji su pripadnici tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njihovi članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različita od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja.

Svaki državljanin Republike Hrvatske ima pravo slobodno se izjasniti da je pripadnik neke nacionalne manjine u Republici Hrvatskoj, te kao takav osobno ili u suradnji s drugim pojedincima, ostvarivati prava koja pripadnicima nacionalnih manjina Republika Hrvatska jamči; Ustavom, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, Zakonom o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i drugim propisima koji štiteći interese nacionalnih manjina, osiguravaju njihova prava.

Pravo na izjašnjavanje o nacionalnoj pripadnosti strogo je osobno pravo. Nitko ne može ni na koji način utjecati na to kako se želi izjasniti neka osoba. Svatko u Republici Hrvatskoj ima prava i slobode, neovisno o njegovoj rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Svi su pred zakonom jednaki.

Republika Hrvatska je u 2003. godini donijela **Zakon o zaštiti osobnih podataka**, prema kojem je svrha zaštite osobnih podataka, zaštita privatnog života i ostalih ljudskih prava i temeljnih sloboda u prikupljanju, obradi i korištenju osobnih podataka.

Zaštita osobnih podataka osigurana je svakoj fizičkoj osobi bez obzira na državljanstvo i prebivalište, te neovisno o rasi, boji kože, spolu, jeziku, vjeri, političkom ili drugom uvjerenju, nacionalnom ili socijalnom podrijetlu, imovini, rođenju, naobrazbi, društvenom položaju ili drugim osobinama. Prema članku 8. st. 1. Zakona između ostalog zabranjeno je prikupljanje i daljnja obrada osobnih podataka koji se odnose na rasno ili etničko podrijetlo,

vjerska ili druga uvjerenja. Osobni podaci mogu se prikupljati i obradivati samo uz privolu ispitanika ili u slučajevima predviđenim zakonom.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo koristiti svoje ime i prezime na jeziku kojim se služe te da ono bude službeno priznato njima i njihovoj djeci upisom u matične knjige i druge službene isprave u skladu sa zakonom (članak 9. st. 1. Ustavnog zakona). Prema **Zakonu o osobnom imenu** svaka osoba dužna je služiti se svojim imenom i prezimenom, te ima pravo i promijeniti svoje osobno ime iz opravdanih razloga. Ukoliko pripadnik nacionalne manjine ne koristi svoje pravo da se koristi svojim imenom i prezimenom, (na svom jeziku) može promijeniti svoje osobno ime. Budući se radi o jednom strogo osobnom pravu, nitko drugi, osim same te osobe ne može učiniti tu promjenu.

Osim Zakona o osobnom imenu, tu je Zakon o državnim matricama i Zakon o osobnoj iskaznici koji reguliraju prava pripadnika nacionalnih manjina da ostvaruju prava uređena tim Zakonima (dvojezična osobna iskaznica, dvojezični izvodi iz matice).

Uz članak 10. Konvencije

Korištenje manjinskog jezika

Jednako kao i pravo na izjašnjavanje pripadnikom nacionalne manjine, odnosno korištenje svojeg imena i prezimena na svom jeziku, pravo na uporabu vlastitog manjinskog jezika, također je jedno od prava koje Republika Hrvatska jamči pripadnicima nacionalnih manjina.

Ustavni zakon je člankom 12. st. 1. propisao da se ravnopravna službena uporaba jezika i pisma kojim se služe pripadnici nacionalne manjine ostvaruje na području jedinice lokalne samouprave kada pripadnici pojedine nacionalne manjine čine najmanje trećinu stanovništva takve jedinice, što manjine dovodi u povoljniji položaj.

Ovom je odredbom naime pomaknuta granica za obvezno uvođenje manjinskog jezika u ravnopravnu službenu uporabu koja je bila utvrđena točkom 1. članka 4. Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalne manjine (kriterij po kojem su pripadnici nacionalne manjine trebali činiti većinu stanovništva lokalne jedinice), koja je stupanjem na snagu Ustavnog zakona prestala važiti.

Prema popisu stanovništva iz 2001. godine nacionalne manjine čine trećinu stanovništva u sljedećim lokalnim jedinicama (uz napomenu da je pri popisu svaki ispitanik mogao uskratiti odgovor na pitanje o nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti odnosno materinjem jeziku).

Sisacko-moslavacka županija - Općine Dvor i Gvozd; Srbi

Karlovacka županija – Općine Krnjak, Plaški i Vojnić; Srbi

Bjelovarsko-bilogorska županija - Općina Končanica; Cesi

Primorsko-goranska županija - Grad Vrbovsko; Srbi

Licko-senjska županija - Općine Donji Lapac, Udbina, Vrhovine; Srbi

Zadarska županija - Općina Gracac; Srbi

Osječko-baranjska županija - Općina Bilje; Madari, Erdut, Jagodnjak, Šodolovci; Srbi, Općina Punitovci; Slovaci, Općina Kneževi Vinogradi; Madari,

Šibensko-kninska županija - Općine Biskupija, Civiljane, Ervenik, Kistanje; Srbi,

Vukovarsko-srijemska županija - Općine, Borovo, Markušica, Negoslavci, Trpinja; Srbi

Istarska županija - Općine Brtonigla i Grožnjan; Talijani

Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina ostvaruje se:

1. u radu predstavničkih i izvršnih tijela općine, grada ili županije,
2. u postupku pred upravnim tijelima općine, grada ili županije,
3. u postupku pred tijelima državne uprave prvog stupnja, pred ustrojstvenim jedinicama središnjih tijela državne uprave koja postupaju u prvom stupnju, pred sudbenim tijelima prvog stupnja, državnim odvjetništvima prvog stupnja, javnim bilježnicima i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, a koji su ovlašteni postupati na području općine ili grada koji su u ravnopravnu službenu uporabu uveli manjinski jezik i pismo.

Navedena tijela omogućit će korištenje i priznati valjanost privatnih pravnih isprava sastavljenih na području Republike Hrvatske i kad su sastavljene na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine u pravilu se uvodi za cijelo područje pojedine općine ili grada.

Izuzetno, ravnopravna službena uporaba jezika i pisma nacionalne manjine može se uvesti samo na dijelu područja pojedine općine ili grada (za naselje u kojem žive pripadnici manjine), kada se može statutom predvidjeti i u užem opsegu od prava utvrđenih Zakonom. Ne može se, međutim, isključiti pravo na služenje svojim jezikom u postupcima pred tijelima državne uprave prvog stupnja, pred ustrojstvenim jedinicama središnjih tijela državne uprave koja postupaju u prvom stupnju, pred sudbenim tijelima prvog stupnja, državnim odvjetništvima prvog stupnja, javnim bilježnicima i pravnim osobama koje imaju javne ovlasti, te pravo na dobivanje javnih isprava i na jeziku i pismu nacionalne manjine.

U općinama, gradovima i županijama u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, rad općinskih i gradskih vijeća, te općinskih i gradskih poglavarstava, kao i rad županijskih skupština i poglavarstava odvija se na hrvatskom jeziku i latinicom pismu, te jeziku i pismu nacionalne manjine koji su u ravnopravnoj službenoj uporabi, osigurava se dvojezicno ili višejezicno:

1. ispisivanje teksta pečata i žigova istom veličinom slova,
2. ispisivanje natpisnih ploča predstavničkih, izvršnih i upravnih tijela općina, gradova i županija, kao i pravnih osoba koje imaju javne ovlasti istom veličinom slova,
3. ispisivanje zaglavlja akata istom veličinom slova.

Vijećnik, član poglavarstva ili građanin u općinama, gradovima i županijama ima pravo da mu se osigura dvojezicno ili višejezicno:

1. dostava materijala za sjednicu općinskog ili gradskog vijeća i poglavarstva, kao i županijske skupštine i županijska poglavarstva,
2. izrada zapisnika i objava zaključaka,

3. objavljivanje službenih obavijesti i poziva predstavničkih, izvršnih i upravnih tijela općina, gradova i županija, kao i materijale za sjednice predstavničkih i izvršnih tijela.

Osim toga te jedinice lokalne samouprave: 1. izdaju javne isprave, 2. tiskaju obrasce koji se koriste u službene svrhe.

U općinama i gradovima u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, dvojezicno ili višejezicno, istom veličinom slova, ispisuju se:

1. pisani prometni znakovi i druge pisane oznake u prometu,
2. nazivi ulica i trgova,
3. nazivi mjesta i geografskih lokaliteta.

Statutom općine ili grada u kojima je u ravnopravnoj službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, propisat će se ostvaruju li se prava na te dvojezicne natpise na cijelom području ili samo u pojedinim mjestima, te koristi li se i kod kojih mjesta tradicionalni nazivi mjesta ili lokaliteta.

Statutom općine ili grada može se propisati da na području, na kojem je u službenoj uporabi jezik i pismo nacionalne manjine, pravne i fizičke osobe koje obavljaju javnu djelatnost mogu ispisivati nazive dvojezicno ili višejezicno.

Provedbu Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, nadzire središnje tijelo državne uprave ovlašteno za nadzor nad primjenom zakona kojim se uređuje sustav državne uprave i sustav lokalne samouprave. Kada izvršna ili upravna tijela općina, gradova i županija koje su uvele ravnopravnu službenu uporabu jezika i pisma nacionalne manjine postupaju protivno odredbama ovoga Zakona, celnik spomenutog nadležnog tijela, zatražit će od predstavničkog tijela da raspravi stanje i poduzme mjere za zakonito postupanje izvršnih i upravnih tijela, te poduzeti druge mjere u skladu sa zakonom.

Ako općina, grad ili županija statutom ne urede uporabu jezika i pisma nacionalne manjine, a dužni su to učiniti prema odredbama Zakona, odnosno, ako je urede protivno odredbama Zakona, celnik središnjeg tijela državne uprave obustavit će od izvršenja statut, odnosno pojedine njegove odredbe, naložiti neposrednu primjenu zakona i podnijeti Vladi Republike Hrvatske prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti statuta ili drugoga općeg akta općine, grada ili županije u skladu sa zakonom.

Pravo na udruživanje

Za pravo slobode udruživanja kao novinu u odnosu na prvo Izvješće o primjeni Okvirne konvencije o pravima nacionalnih manjina možemo navesti da je 2001. godine donesen novi **Zakon o udrugama** koji u odnosu na prethodna zakonska rješenja, znači liberalizaciju udruživanja u smislu smanjenja broja osoba koje mogu osnovati udrugu na svega tri člana. Statut udruge sadrži bitno manje obveznih elemenata (članak 11. stavak 3.) čime je omogućeno izražavanje slobodne volje članova udruge, a jedino je ograničenje da unutarnji ustroj udruge bude zasnovan na načelima demokratskog zastupanja i demokratskog ocitovanja volje članova.

Prema odredbama spomenutog Zakona o udrugama, registracija samih udruga spustila se na lokalnu razinu odnosno registracija se vrši pri nadležnim tijelima državne uprave koji imaju

svoje ispostave u svakoj županiji, te je i u tom smislu olakšan put udruživanja odnosno registracije udruga.

Osim toga, temeljem Ustavnog zakona pripadnici manjina mogu osnivati zaklade i fundacije, te ustanove za obavljanje djelatnosti javnog priopćavanja, kulturne, izdavačke, muzejske, arhivske, knjižnicne i znanstvene djelatnosti.

Udruge pripadnika nacionalnih manjina mogu međusobno surađivati kroz organizaciju gostovanja i raznih susreta i isto tako mogu od tijela države naroda s kojim dijele ista jezicna, kulturna i/ili vjerska obilježja i pravnih osoba te države primati bez plaćanja carine, novine, časopise, knjige, filmove i sl. u ograničenom broju primjeraka i distribuirati ih svojim pripadnicima.

Vijeca i predstavnici nacionalnih manjina

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina uvodi i dva nova instituta za pripadnike nacionalnih manjina, to su vijeca i predstavnici nacionalnih manjina. Kriteriji na osnovu kojih pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo za izbor vijeca odnosno predstavnika nacionalnih manjina utvrđen je člankom 24. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. U jedinicama samouprave na cijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice samouprave odnosno na cijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na cijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine ostvaruje se pravo na izbor vijeca. U vijeće općine bira se 10 članova, u vijeće grada 15 članova, u vijeće županije 25 članova.

Ako na području jedinice samouprave nije ispunjen ni jedan od spomenutih kriterija, a na tom području živi najmanje 100 pripadnika neke nacionalne manjine, ona ostvaruje pravo na izbor predstavnika koji ima ista prava i iste obveze kao i vijeca nacionalnih manjina.

Pravo predlaganja kandidata za članove vijeca i predstavnika nacionalnih manjina imaju udruge nacionalnih manjina ili najmanje 20 pripadnika nacionalnih manjina s područja općine, 30 s područja grada i 50 s područja županije. Članovi vijeca nacionalnih manjina i predstavnici biraju se neposredno tajnim glasovanjem na vrijeme od četiri godine.

U skladu s navedenim, 18. svibnja 2003. godine održani su prvi izbori za izbor vijeca i predstavnika nacionalnih manjina. Kao rezultat izbora, izabrano je 207 vijeca nacionalnih manjina i 42 predstavnika. Izbori su provedeni prema **Izmjenama i dopunama Zakona o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave** prema članku 59a, prema kojem članovi vijeca nacionalnih manjina koji se biraju u jedinicama samouprave sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, biraju se tako da područje citave jedinice čini jednu izbornu jedinicu. Na izbornu listu unose se svi valjano predloženi kandidati prema abecednom redu prezimena. Za članove vijeca nacionalne manjine izabrani su kandidati koji su dobili najveći broj glasova biraca koji su glasovali, ovisno o broju članova vijeca nacionalne manjine koji se bira u pojedinoj jedinici.

Formirana vijeca imaju status pravne osobe i, zajedno s predstavnicima nacionalnih manjina, imaju u skladu s Ustavnim zakonom slijedeća prava i obveze:

- predlagati tijelima jedinica samouprave mjere za unaprjeđivanje položaja nacionalne manjine u državi ili na nekom njenom području, uključujući davanje prijedloga općih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za nacionalnu manjina tijelima koja ih donose,
- isticati kandidate za dužnosti u tijela državne uprave i tijela jedinica samouprave,
- biti obaviješteni o svakom pitanju o kome će raspravljati radna tijela predstavničkog tijela jedinica samouprave, a tice se položaja manjina,
- davati mišljenja i prijedloge za programe radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i regionalnoj razini namijenjene nacionalnim manjinama ili na programe koji se odnose na manjinska pitanja.

S druge strane, poglavarstvo jedinice samouprave dužno je u pripremi prijedloga općih akata od vijeća nacionalnih manjina osnovanih za njeno područje zatražiti mišljenje i prijedloge o odredbama kojima se uređuju prava i slobode nacionalnih manjina. Ako vijeće smatra da je opći akt jedinice samouprave ili neka njegova odredba protivan Ustavu ili Ustavnom zakonu odnosno posebnom zakonu kojima se uređuju prava i dužnosti nacionalnih manjina, dužno je o tome odmah obavijestiti nadležno tijelo za opću upravu, koje će onda – ako se utvrde nepravilnosti - takav akt obustaviti u roku od osam dana. Isto tijelo prosljeđuje Vladi Republike Hrvatske odluke o obustavi od primjene općeg akata s prijedlogom za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom i zakonom pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske i o tome obavještava jedinicu samouprave. Obustava od primjene općeg akta prestaje ako Vlada Republike Hrvatske ne pokrene postupak u roku od 30 dana od dana zaprimanja navedene odluke.

Jedinice samouprave na području na kojem djeluje vijeće, odnosno predstavnik, osiguravaju sredstva za rad tih tijela, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, kao i za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom vijeća koja su ona obvezna donositi. Za neke programe sredstva se mogu osigurati u državnom proračunu, a vijeća mogu ostvarivati i neke vlastite prihode, putem donacija i sl., ali isključivo za potrebe manjine. Vijeća nacionalnih manjina registriraju se pri državnom tijelu nadležnom za poslove opće uprave.

Izabrana vijeća nacionalnih manjina, radi uskladjivanja ili unapređivanja zajedničkih interesa svih pripadnika nacionalnih manjina, mogu osnovati *koordinacije* putem kojih nacionalne manjine onda mogu lakše rješavati neka od svojih bitnih pitanja, odnosno mogu i prijeti neka od svojih prije nabrojanih prava na takvo dogovorno tijelo, s ciljem bolje komunikacije među manjinama, a i lakšeg ostvarivanja svojih prava.

Buduci da pripadnici nacionalnih manjina na prvim izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina nisu izabrali sva vijeća, jer pripadnici manjina nisu istaknuli kandidature za izbor članova, odnosno nisu izabrali potreban broj članova, Vlada Republike Hrvatske raspisala je dopunske, odnosno ponovljene izbore za vijeća nacionalnih manjina i ponovljene izbore za predstavnike nacionalnih manjina za 15. veljače 2004. godine, na kojima je trebalo izabrati odnosno upotpuniti još 290 vijeća i 101 predstavnik nacionalnih manjina.

Osim navedenog, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina uvodi na državnoj razini Savjet za nacionalne manjine koji je osnovan radi sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom životu Republike Hrvatske, osobito radi razmatranja i predlaganja uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina. Članove Savjeta imenuje Vlada Republike Hrvatske na vrijeme od četiri godine i to sedam iz redova

osoba koja predlože vijeca nacionalnih manjina i 5 osoba iz reda istaknutih osoba iz javnog života koje predlože manjinske udruge, građani, sami pripadnici manjina, vjerske zajednice te pravne osobe. Članovi Savjeta su ujedno i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru.

Zastupljenost manjina na lokalnoj i državnoj razini

Odredbom članka 20. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina pripadnicima nacionalnih manjina jamci se pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica lokalne samouprave i predstavničkim tijelima jedinica područne (regionalne) samouprave. Ako u predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave na temelju općeg birackog prava ne bude izabran bar jedan član pripadnik neke od nacionalnih manjina koja u stanovništvu jedinice lokalne samouprave sudjeluju s više od 5 %, a s manje od 15%, broj članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave povećat će se za jednog člana, a izabranim će se smatrati onaj pripadnik nacionalne manjine koji nije izabran prvi po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima, ako posebnim zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave nije drugačije određeno.

Ako u predstavničkom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave na temelju općeg birackog prava ne bude osigurana zastupljenost onoliko članova pripadnika nacionalne manjine koja u stanovništvu te jedinice sudjeluje s više od 5 % koliko im osigurava zastupljenost razmjerno njihovom udjelu u stanovništvu jedinice područne (regionalne) samouprave, broj članova predstavničkog tijela jedinice povećat će se do broja koji je potreban da bi zastupljenost bila ostvarena, a izabranim će se smatrati oni pripadnici određene manjine koji nisu izabrani po redu prema razmjernom uspjehu svake liste na izborima, ako posebnim zakonom kojim se uređuje izbor članova predstavničkog tijela jedinice lokalne samouprave nije drugačije određeno.

Jedinice samouprave u kojima pripadnici nacionalnih manjina ne čine većinu stanovništva mogu svojim statutima odrediti da se u predstavničko tijelo tih jedinica biraju pripadnici nacionalnih manjina ili veći broj pripadnika nacionalnih manjina nego što proizlazi iz njihovog udjela u ukupnom stanovništvu jedinice.

Jednako kao i pravo na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica samouprave, pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo i na zastupljenost u izvršnim tijelima lokalnih jedinica.

Kako bi se ostvarilo pravo pripadnika nacionalnih manjina na zastupljenost u predstavničkim tijelima jedinica samouprave u kojima bi pripadnici manjina trebali biti zastupljeni, a nije bilo mogućnosti za povećanjem broja članova poglavarstva u skladu s odredbama Ustavnog zakona, Vlada Republike Hrvatske raspisala je dopunske izbore za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave za 15. veljače 2004. godine.

Postupak ovih izbora također je ureden spomenutim Zakonom o izboru članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te njegovim izmjenama i dopunama.

Prema odredbama **Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor**, pripadnici nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj imaju pravo birati

osam zastupnika u Hrvatski sabor koji se biraju u posebnoj izbornoj jedinici koju čini područje Republike Hrvatske. Pripadnici srpske nacionalne manjine biraju tri zastupnika, mađarske jednog, talijanske jednog, češka i slovačka nacionalna manjina biraju zajedno jednog zastupnika. Pripadnici austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske i turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine biraju zajedno jednog zastupnika. Također pripadnici albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine biraju jednog zastupnika u Hrvatski sabor. Na taj način povećan je broj zastupnika nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru sa pet na osam. Pripadnici nacionalnih manjina biraju zastupnike u posebnim izbornim jedinicama, u skladu sa zakonom kojim se uređuje izbor zastupnika u Hrvatski sabor, a čime ne mogu biti umanjena stecena prava nacionalnih manjina.

Osim zastupljenosti nacionalnih manjina na državnoj i lokalnoj razini odnosno u državnom i lokalnim parlamentima, pripadnici nacionalnih manjina imaju pravo na zastupljenost u tijelima državne uprave i pravosudnim tijelima.

Prema podacima iz listopada 2003. godine primjerice pripadnici *srpske* nacionalne manjine u sudovima u Republici Hrvatskoj bili su zastupljeni u sljedećim postocima;

Opcinski sudovi 2,7 %,	ostali pripadnici manjine 2,8%
Županijski sudovi 3,8 %,	ostali pripadnici manjine 4,4 %
Trgovacki sudovi 0,0%,	ostali pripadnici manjine 0,7 %

U Vrhovnom sudu Republike Hrvatske, Upravnom sudu te Visokom trgovačkom sudu Republike Hrvatske zajedno pripadnici srpske nacionalne manjine čine 2,6 % sudaca, dok ostale nacionalne manjine čine 3 %.

U općinskim državnim odvjetništvima zastupljenost Srba je 1,7%, ostalih nacionalnih manjina 1,2%

U županijskom državnom odvjetništvu Srbi su zastupljeni sa 3,8%, ostale nacionalne manjine sa 2,3%

U Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske 2,4% državnih odvjetnika su pripadnici srpske nacionalne manjine, dok ostalim nacionalnim manjina pripada 1,4 % državnih odvjetnika.

Pri Ministarstvu pravosuđa, započeo je s radom Centar za edukaciju sudaca i drugih pravosudnih dužnosnika, dok je pri novoustrojenom Središnjem državnom uredu za upravu u pripremi i početak rada Centara za edukaciju službenika i namještenika, u sklopu kojih će se polaznicima ukazati na važnost zaštite ljudskih prava, a posebice na prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj.

Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina stupanjem na snagu unaprijedio je prava i položaj pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Kroz navedena zakonska rješenja, pripadnici manjina dobili su još veću mogućnost aktivnog sudjelovanja u političkom i društvenom životu Republike Hrvatske. Izjasniti se kao pripadnik nacionalne manjine i s time u vezi koristiti prava koja pripadnicima nacionalnih manjina jamci Republika Hrvatska, pravo je svakog onog pojedinca koji se tako želi izjasniti, odnosno određeno pravo koristiti. Sigurno je da postoje određeni nedostaci ili nepravilnosti, ali postoje i zakonska rješenja za

rješavanje tih problema. Upravo su novonastala vijeća i predstavnici tijela koja bi trebala pomoći u boljoj komunikaciji u zaštiti i ostvarivanju prava pripadnika nacionalnih manjina.

***Iz izvješća Ureda za nacionalne manjine Vlade Republike Hrvatske
uz članak 5., 6. i 9. Okvirne konvencije***

Republika Hrvatska, sukladno odredbama Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, osigurava ostvarivanje posebnih prava i sloboda pripadnika nacionalnih koja oni uživaju pojedinačno ili zajedno s drugim osobama koje pripadaju istoj nacionalnoj manjini kao što je pravo na kulturnu autonomiju (održavanjem, razvojem i iskazivanjem vlastite kulture, ocuvanjem i zaštitom svojih kulturnih dobara i tradicije), pravo na samoorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja zajedničkih interesa, kao i pravo pristupa sredstvima javnog priopćavanja i obavljanja djelatnosti javnog priopćavanja na jeziku kojim se služe.

Vlada Republike Hrvatske neposredno provodi politiku u području prava nacionalnih manjina putem Ureda za nacionalne manjine, ministarstava i drugih državnih tijela.

U prvom izvješću navedeno je da pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju većinu etničkih prava putem redovitih institucija Republike Hrvatske kao i većinski hrvatski narod čime se osigurava zaštita od asimilacije i getoizacije i omogućava razvoj kulturnog i etničkog identiteta u cilju njihove integracije u hrvatsko društvo, a ujedno se time doprinosi multikulturalnosti i bogatstvu društva u cjelini.

U proteklom razdoblju nastavljeno je financiranje programa udruga i ustanova nacionalnih manjina koje djeluju na području Republike Hrvatske, ali je njihova djelatnost proširena. Sukladno kriterijima za utvrđivanje financijske pomoći, raspoređena su i doznacena sredstva za različite programe udruga i ustanova nacionalnih manjina i to za programe informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma, kulturnih manifestacija u cilju ocuvanja kulture, jezika i običaja nacionalnih manjina. Pored ovih, financirani su i programi koji proizlaze iz bilateralnih ugovora, program izgradnje građanskog povjerenja i programi stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije za Rome, čime se romskoj nacionalnoj manjini željelo pomoći da osigura uvjete za vlastiti kulturni razvitak.

Iz državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju od 2000. do 2003. godine osigurano je **77,534.076 kuna** za navedene programe. Sredstva za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina u proteklom razdoblju raspoređivala je Vlada Republike Hrvatske na prijedlog Ureda za nacionalne manjine, a od 2003. godine Odluku o rasporedu sredstva donosi Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske čiji članovi su isključivo pripadnici nacionalnih manjina.

Treba naglasiti da sredstva koja se izdvajaju iz državnog proračuna za programe udruga i ustanova nacionalnih manjina, unatoc budžetskim ograničenjima, ipak rastu, tako je Rješenjem Vlade u 2000. godini osigurano 19,738.076 kuna, u 2001. godini 18,000.000 kuna, u 2002. godini 19,796.000 kuna a u 2003. godini Odlukom Savjeta za nacionalne manjine raspoređeno je 20,000.000 kuna.

Nastavljeno je financiranje programa nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina koje djeluju na području Republike Hrvatske, kao i novih programa udruga nacionalnih manjina koje u prethodnom razdoblju nisu bile financijski pomagane i to za informiranje, izdavaštvo, kulturni amaterizam i kulturne manifestacije.

Pored ovih, financirani su i programi koji proizlaze iz bilateralnih ugovora, program stručne pomoći u procesu izgradnje građanskog povjerenja, kao i program stvaranja pretpostavki za ostvarivanje kulturne autonomije.

Sukladno kriterijima, iz državnog proračuna Republike Hrvatske u razdoblju od 2000. do 2003. godine osigurana su sredstva za programe 63 udruge i ustanove ukupno 19 nacionalnih manjina kako slijedi: četiri udruge talijanske nacionalne manjine: Novinsko izdavačka ustanova «Edit» Rijeka, «Centar za povijesna istraživanja» Rovinj, «Talijanska drama» Rijeka i «Talijanska unija» Rijeka; dvije udruge češke nacionalne manjine: Novinsko izdavačka ustanova «Jednota» Daruvar i «Savez Ceha u Republici Hrvatskoj» Daruvar; udruga slovačke nacionalne manjine: «Matica slovačka» Našice, dvije udruge mađarske nacionalne manjine: «Demokratska zajednica Madara Hrvatske» Osijek i «Savez mađarskih udruga» Zagreb; dvije udruge rusinske i ukrajinske nacionalne manjine: «Savez Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj» Vukovar i «Društvo za ukrajinsku kulturu» Zagreb; šest udruga srpske nacionalne manjine: Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb, «Srpsko narodno vijeće» Zagreb, «Srpski demokratski forum» Zagreb, «Zajedničko vijeće općina» Vukovar, «Centar za informativnu podršku» Zagreb i «Narodno vijeće Srba» Zagreb; zajedničkoj udruzi pod imenom «Zajednica njemačko-austrijskih nacionalno-manjinskih udruga» Osijek u okviru koje djeluju Njemačka narodnosna zajednica, Osijek, Zajednica Nijemaca u Hrvatskoj, Zagreb i Udruga Austrijanaca u Hrvatskoj, Zagreb te dvije udruge koje samostalno djeluju «Savez Nijemaca i Austrijanaca Hrvatske, centrala Osijek» Osijek i «Narodni savez Nijemaca Hrvatske» Zagreb; udruge židovske nacionalne manjine «Židovska općina» Zagreb u okviru koje djeluje Kulturno društvo «Miroslav Šalom Freiburger», Zagreb, Mješoviti pjevački zbor «Lira», Zagreb, Židovska kulturna scena «Bejihad», Zagreb; udruga slovenske nacionalne manjine: «Savez slovenskih društava u Republici Hrvatskoj» Zagreb, dvije udruge albanske nacionalne manjine: «Unija zajednica Albanaca u Republici Hrvatskoj» Zagreb i Albansko kulturno društvo «Shkendija» Zagreb; dvije udruge bošnjačke nacionalne manjine: Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske «Preporod», Zagreb i «Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske» Zagreb, dvije krovne udruge romske nacionalne manjine: «Vijeće romskih udruga» Zagreb i «Mreža romskih udruga» Zagreb kao i jedanaest samostalnih romskih udruga; «Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj» Zagreb; dvije udruge crnogorske nacionalne manjine «Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske» Zagreb i «Savez crnogorskih udruga» Zagreb, «Nacionalna zajednica Rusa u Hrvatskoj» Zagreb, «Nacionalna zajednica Bugara u Republici Hrvatskoj» i Poljska kulturna udruga «Fryderyk Chopin» Rijeka.

U odnosu na prethodno razdoblje, organizirano je više udruga romske nacionalne manjine čiji su se programi financijski pomagali iz sredstava državnog proračuna Republike Hrvatske. Programe informiranja, izdavaštva, kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija ostvarilo je 26 romskih udruga putem Vijeca romske nacionalne manjine, Zagreb, Mreže romskih udruga, Zagreb i više samostalnih romskih udruga koje djeluju na području Zagrebacke, Medimurske, Vukovarsko-srijemske, Viroviticko-podravske, Bjelovarsko-bilogorske i Sisacko-moslavacke županije.

U 2003. godini otpočelo je financiranje i triju novih udruga i to bugarske, ruske i poljske nacionalne manjine to su: Nacionalna zajednica Bugara u Republici Hrvatskoj, Zagreb, koja ostvaruje program informiranja, Nacionalna zajednica Rusa Hrvatske, koja ostvaruje program kulturnog amaterizma i Poljska kulturna udruga «Fryderyk Chopin» Rijeka koja ostvaruje program kulturnih manifestacija.

Talijani

Kako smo u prethodnom izvješću naveli Talijanska unija, Rijeka kao središnja udruga talijanske nacionalne manjine objedinjuje zajednice Talijana koje ostvaruju kulturne programe s ciljem očuvanja i razvijanja nacionalnog i kulturnog identiteta. Talijanska unija proširila je svoje aktivnosti osnivanjem novih zajednica Talijana u Lipiku, Kastelu, Mošćenickoj Dragi, Kasteliru, Oprtlju i Krku, tako da sada u Republici Hrvatskoj djeluje 45 zajednica.

U ovom razdoblju udrugama talijanske nacionalne manjine financijski je pomagan i program koji prozlaži iz bilateralnog ugovora s Talijanskom Republikom. Ti programi su od posebnog značaja za citavu nacionalnu manjinu jer doprinose poticanju suradnje i zajedništva između pripadnika talijanske nacionalne manjine. Programi koji proizlaze iz bilateralnog ugovora s Talijanskom Republikom financirani su trima udrugama talijanske nacionalne manjine: Talijanskoj drami, Rijeka, Centru za povijesna istraživanja, Rovinj i Talijanskoj uniji, Rijeka.

Cesi

Savez Ceha u Republici Hrvatskoj, Daruvar kao središnja udruga češke nacionalne manjine objedinjuje rad čeških beseda koje ostvaruju programe kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija djelovanjem dramskih, folklornih, pjevačkih i glazbenih grupa. U ovom razdoblju osnovane su nove besede u Treglavi i Virovitici, tako da u okviru Saveza Ceha danas djeluju 24 besede koje se sve financiraju iz državnog proračuna.

Slovaci

Kako smo već u prethodnom izvješću naveli Savez Slovaka, Našice ostvaruje program djelovanjem četiri kulturna društva i osam matica Slovaka. Savez Slovaka, Našice proširio je svoje kulturne aktivnosti osnivanjem novih matica u Zokovom Gaju i Radošu koje su uključene u financiranje iz državnog proračuna.

Madari

Za pripadnike mađarske nacionalne manjine program kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija ostvaruju Demokratska zajednica Madara Hrvatske, Osijek u okviru koje djeluju 6 županijskih udruga i 8 kulturno-umjetničkih društava, a u okviru Saveza mađarskih udruga, Zagreb djeluje četrnaest kulturno-umjetničkih društava.

U proteklom razdoblju Demokratskoj zajednici Madara Hrvatske, Osijek financijski je pomagan Program koji proizlazi iz bilateralnog sporazuma s Republikom Mađarskom. U okviru tog programa financirane su podružnice DZMH bez pravne osobnosti i to udruženja Laslovo, Osijek, Bilje, Kopacevo, Vardarac, Lug, Darda, Kotlina, Suza, Zmajevac, Batina, Novi Beždan, Karanac, kao i društva i klubovi koje potpomaže Demokratska zajednica Madara Hrvatske, Osijek. Sukladno navedenom programu u 2002. godini otpočela je provedba projekta informiranja u Osijeku. U okviru Projekta «Dravataj» emitirano je 15 polusatnih emisija magazinskog tipa na mađarskom jeziku na programu Slavonske televizije u Osijeku. Savez mađarskih udruga, Osijek u 2003. godini otpočeo je ostvarivanje programa informiranja izdavanjem novog informativnog lista «Horvathorszagi Magyar Naplo». U tom je razdoblju tiskano 11 brojeva navedenog lista.

Rusini i Ukrajinci

U navedenom razdoblju je uz Savez Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj, Vukovar, koji ostvaruje program kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija djelovanjem folklornih, glazbenih i pjevačkih skupina, osnovana nova ukrajinska udruga «Društvo za ukrajinsku kulturu» Zagreb s ciljem promicanja, cuvanja i obogacivanja identiteta i kulture ukrajinske nacionalne manjine. Kulturno-prosvjetno društvo Rusina i Ukrajinaca, Zagreb obilježilo je značajnu 80.obljetnicu «Prosvite» i 30. obljetnicu rada društva.

Srbi

Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb u proteklom je razdoblju intenziviralo aktivnosti kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija koji su značajni za ocuvanje kulture, tradicije i jezika srpske nacionalne manjine. U proteklom razdoblju Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb osnovala je nove pododbore u Vukovaru, Belom Manastiru, Borovu naselju, Boboti, Borovu, Bijelom Brdu, Garešnici, Bršadinu, Dalju, Gvozdu, Jagodnjaku, Kninu, Malom Gradcu, Mirkovcima, Markušici, Krnjaku, Korenici, Negoslavicima, Ostrovu, Petrinji, Veri, Trpinji, Pacetinu i Plaškom. Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb trenutno objedinjuje djelovanje 43 pododbora.

U okviru srpske nacionalne manjine, uz već organizirane četiri udruge Srpsko kulturno društvo Prosvjeta, Zagreb, Srpski demokratski forum, Zagreb, Srpsko narodno vijeće, Zagreb i Zajedničko vijeće općina, Vukovar osnovane su dvije nove udruge: Narodno vijeće Srba, Zagreb i Centar za informativnu podršku, Zagreb. Srpsko narodno vijeće, Zagreb, krovna je udruga pripadnika srpske nacionalne manjine, koja uz programe izgradnje građanskog povjerenja i kulture, redovito izdaje tjedne informativne novine «'Novosti sedam dana»'.

U 2000. godini nastavljeno je financiranje Programa stručne pomoći Zajedničkom vijeću općina, Vukovar u procesu izgradnje građanskog povjerenja kojim se unaprjeđuje uzajamno razumijevanje i povjerenje putem dijaloga kroz institucije sustava. Od 2000. do 2003. godine za navedeni program doznacena su sredstva u iznosu od 3,800.000 kuna.

Osim za navedeni program, Vlada Republike Hrvatske je ovoj udruzi iz državnog proračuna osigurala sredstva u iznosu od 500.000 kuna za kupnju zgrade bivše tehničke škole u Vukovaru, koja će biti trajno rješenje poslovnog prostora za Zajedničko vijeće općina, Vukovar.

Centar za informativnu podršku, Zagreb i vladina je udruga srpske nacionalne manjine koja ostvaruje program informiranja izdavanjem tjednika «'Glas»'. U proteklom je razdoblju izašlo 65 brojeva navedenog lista.

Narodno vijeće Srba, Zagreb ostvarilo je program informiranja tiskanjem 9 brojeva informativnog glasila «'Naša stvarnost»'.

Nijemci i Austrijanci

Pripadnici njemačke i austrijske nacionalne manjine osnovali su Zajednicu njemačkih i austrijskih nacionalno-manjinskih udruga u Osijeku, s ciljem ostvarivanja zajedničkih programa koji su od interesa za njihovu nacionalnu manjinu u cjelini. Ova Udruga objedinjava Zajednicu Nijemaca u Hrvatskoj, Zagreb, Njemačku narodnosnu zajednicu, Osijek i Udrugu Austrijanaca u Hrvatskoj, Zagreb koje ostvaruju programe kulturnog

amaterizma i kulturnih manifestacija, promicuci kulturu, obicaje i jezik njemacke i austrijske nacionalne manjine.

Židovi

Za pripadnike židovske nacionalne manjine kulturne aktivnosti se ostvaruju putem Židovske općine, Zagreb, u okviru koje uz Kulturno društvo «Miroslav Šalom Freiburger», Zagreb djeluje Pjevacko društvo «Lira», Zagreb i Židovska kulturna scena «Bejihad» iz Zagreba. Uz izložbe, obljetnice te manifestacije «Tjedna kulture» i «Bejihad», program kulturnog amaterizma ostvaruju plesna, glazbena i pjevacka skupina.

Slovenci

Za pripadnike slovenske nacionalne manjine kulturne aktivnosti se ostvaruju putem Saveza slovenskih društava u Republici Hrvatskoj, Zagreb u okviru kojeg djeluju Slovensko kulturno društvo «Slovenski dom» Zagreb, Kulturno prosvjetno društvo «Bazovica» Rijeka, Slovensko kulturno društvo «Triglav» Split i Slovenska kulturna udruga «France Prešern» Šibenik.

Albanci

Za pripadnike albanske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje kulturnih aktivnosti djelovanjem središnje albanske udruge Unije zajednice Albanaca u Republici Hrvatskoj te Albanskog kulturnog društva «Shkendija» Zagreb. Program kulturnog amaterizma provodi se putem županijskih zajednica Albanaca i to: Zagrebacke, Istarske, Primorsko-Goranske, Zadarske, Šibenske, Varaždinske.

Bošnjaci

Za pripadnike bošnjačke nacionalne manjine kulturne aktivnosti ostvaruju Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske «Preporod» Zagreb, u okviru kojeg djeluje kazališna i pjevacka skupina «Bulbuli» i Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, Zagreb u kojoj program kulturnog amaterizma ostvaruje folklorna skupina. Ove su udruge uz izložbe svake godine u Zagrebu priredivale kulturne manifestacije «Bošnjačke rijeci» i «Simposium Bosniensis».

Romi

Za pripadnike romske nacionalne manjine, program kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija ostvarile su, uz dvije zajednicke (krovne) udruge Mreže romskih udruuga, Zagreb i Vijeće romskih udruuga, Zagreb i samostalne udruge koje djeluju na području nekoliko županija: Medimurske, Zagrebacke, Bjelovarsko-bilogorske, Sisacko-moslavacke, Vukovarsko-srijemske i Viroviticko-podravске županije. Najznacajnijiu, tradicijsku manifestaciju Svjetski dan Roma, zajednicki su obilježile sve romske udruge. U proteklom je razdoblju uz Dane kulture Roma, u Zagrebu organiziran I Kongres Roma u Republici Hrvatskoj, na kojem su sudjelovali predstavnici svih romskih udruuga.

Crnogorci

Za pripadnike crnogorske nacionalne manjine kulturne aktivnosti ostvaruju Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Zagreb i Savez crnogorskih udruuga, Zagreb. Uz izložbe, Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Zagreb svake godine uprilici obilježavanje

tradicijskih blagdana Petrovdanskog sabora, koji je posvećen Svetom Petru Cetinjskom, te Lucindanskih susreta.

Makedonci

Kako smo već u prethodnom izvješću naveli, Zajednica udruga Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Zagreb ostvaruje program kulturnog amaterizma i kulturnih manifestacija djelovanjem makedonskih kulturnih društava: «Ilinden» Rijeka, «Braca Miladinovci» Osijek, «Krstel Misirkov» Zagreb, «Koco Racin» Pula, «Makedonija» Split i «Biljana» Zadar. Uz izložbe, te obilježavanje Ilindena i drugih značajnih obljetnica iz povijesti Makedonaca, u svim kulturnim društvima priređuju se i Dani makedonske kulture.

Bugari

Nacionalna zajednica Bugara u Republici Hrvatskoj, Zagreb utemeljena je s ciljem očuvanja i promicanja kulturnog, jezičkog i nacionalnog identiteta bugarske nacionalne manjine. U namjeri uspostavljanja sve boljih odnosa između Hrvata i Bugara i njihovih država inicirala je tiskanje dvojezičnog glasila na bugarskom i hrvatskom jeziku pod nazivom «Rodna rec».

U 2003. godini Nacionalnoj zajednici Bugara u Republici Hrvatskoj, Zagreb osigurana su prvi put sredstva iz državnog proračuna u iznosu od 30.000 kuna za tiskanje četiri broja časopisa «Rodna rec».

Rusi

Nacionalna zajednica Rusa Hrvatske, Zagreb otpočela je s djelovanjem u 2003. godini. U okviru redovite djelatnosti Zajednica je planirala izdavanje knjiga, časopisa, brošura, kao i organiziranje kulturnih manifestacija, izložbi u cilju upoznavanja jezika, kulture i tradicije ruske nacionalne manjine.

U 2003. godini Nacionalnoj zajednici Rusa Hrvatske, Zagreb osigurana su sredstva u iznosu od 15.000 kuna za djelovanje pjevačkog zbora i izložbu.

Poljaci

Poljska kulturna udruga «Fryderyk Chopin» Rijeka, udruga je koja okuplja pripadnike poljske nacionalne manjine s ciljem promicanja poljske nacionalne i kulturne tradicije, njegovanja poljskog jezika i kulture kao i organiziranja obljetnica, izložbi, predavanja.

U 2003. godini Poljskoj kulturnoj udruzi «Fryderyk Chopin» osigurana su sredstva za obilježavanje Nacionalnog blagdana 11. studenoga - Dana oslobođenja, te organiziranje koncerta.

Zajednički programi nacionalnih manjina u oblasti kulture

U cilju poticanja kulturnog stvaralaštva nacionalnih manjina i zajedničkih aktivnosti, te afirmaciji manjinske kulture, Ured za nacionalne manjine je, u suradnji s udrugama nacionalnih manjina, nastavio organiziranje Manifestacije «Kulturno stvaralaštvo nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj». U okviru treće po redu Manifestacije 2000. godine Ured je organizirao izložbu «Tradicijska glazbala nacionalnih manjina» koja je priredena u Klovicевim dvorima u Zagrebu od 25. studenoga do 10. prosinca 2000. godine. Ova je

manifestacija po prvi puta prezentirala i afirmirala tradicijske instrumente nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, te priredila katalog s prikazom instrumenata.

Narednih godina održane su IV., V., i VI. manifestacija u dvorani Vatroslava Lisinskog u Zagrebu, a okupile su svake godine više stotina izvodaca (2002. godine 700 izvodaca) pripadnika nacionalnih manjina s ciljem poticanja amaterskog stvaralaštva nacionalnih manjina, te ocuvanja, kulture, jezika i običaja. Od 2003. godine manifestaciju organizira Savjet za nacionalne manjine.

Organiziranje ove manifestacije značajno je i iznimno korisno za pripadnike svih nacionalnih manjina, jer potiče međukulturnu suradnju i toleranciju u hrvatskom društvu, te afirmira i promiče manjinsku kulturu.

Seminari

U proteklom je razdoblju, u cilju unaprjeđivanja i ostvarivanja prava nacionalnih manjina, Ured za nacionalne manjine organizirao više seminara. Vecina seminara organizirana je u suradnji s Vijećem Europe.

U Zagrebu je 4. i 5. prosinca 2000. godine održan Međunarodni seminar u okviru programa Pakta o stabilnosti «Pravni aspekti prava nacionalnih manjina: sudjelovanje u procesu odlučivanja i bilateralni ugovori kao oblik zaštite nacionalnih manjina». Na seminaru su sudjelovala 102 sudionika i tri promatrača iz 14 zemalja. Sredstva za organiziranje seminara osigurala je Vlada Kraljevine Danske u okviru programa Pakta o stabilnosti.

U Zagrebu je 18. i 19. veljače 2002. godine, zajedno s Vijećem Europe, održan Okrugli stol o Nacrtu nacionalnog programa za Rome za predstavnike državnih tijela, romskih udruga i međunarodnih eksperata.

U Zagrebu je 21. ožujka 2002. godine, zajedno s Vijećem Europe, organiziran Okrugli stol o provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina.

U Zagrebu je 11. ožujka 2003. godine, zajedno s Vijećem Europe, održan Okrugli stol o provođenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina.

U Zagrebu je 12. ožujka 2003. godine, zajedno s Vijećem Europe, održan Okrugli stol o radnom tekstu Nacionalnog programa za Rome.

Programi informiranja i izdavaštva nacionalnih manjina

Talijani

U proteklom je razdoblju za pripadnike talijanske nacionalne manjine nastavljeno financiranje programa informiranja izdavanjem dnevnika «La voce del popolo», dvotjednika «Panorama» dječijeg lista «Arcobaleno» i književne revije «La batana» koje izdaje Novinsko-izdavačka ustanova «Edit» iz Rijeke.

Cesi

U proteklom je razdoblju za pripadnike češke nacionalne manjine nastavljeno financiranje tjednika «Jednota», mjesečnog dječijeg lista «Detsky koutek» i godišnjaka «Prehled» i «Češky lidovy kalendář» koje izdaje Novinsko-izdavačka ustanova «Jednota» iz Daruvara.

U okviru izdavačke djelatnosti NIU «Jednota» Daruvar tiskala je knjige: «Prehrady I i II», autora Žofie Krasko, «Samomluvy» autora Bohumila Krejcija, «Kouzelne stravice» i «Povidky z lesa» autora Vladimira Daneka.

Slovaci

U proteklom je razdoblju za pripadnike slovačke nacionalne manjine nastavljeno financiranje programa informiranja izdavanjem mjesečnog glasila «Pramen», koje izdaje Savez Slovaka iz Našica.

U okviru programa izdavaštva objavljeni su sljedeći naslovi: «Narodna kultura Slovaka u Hrvatskoj», brošuru «10. obljetnica Saveza Slovaka», «Slovaci u Iloku», autora Andrije Kurica, «Uspomene iz Slovačke» autorice Nevenke Nekic i «30. godina rada SKUD-a Franjo Strapac iz Markovca Našickog» autorice Vesne Baksa.

Madari

Za pripadnike mađarske nacionalne manjine, pored tjednika «Uj Magyar Kepes Ujsag» mjesečnika «Horvatoszagi Magyarsag», tromjesečnog dječijeg lista «Barkoca» i godišnjaka «Rovatkak» koje izdaje Demokratska zajednica Madara Hrvatske, Osijek i koji smo naveli u prethodnom izvješću, započelo je financiranje još jednog tjednika «Horvathorszagi Magyar Naplo» koji izdaje Savez mađarskih udruga iz Zagreba.

U okviru programa izdavaštva Demokratska zajednica Madara Hrvatske, Osijek izdala je nove naslove knjiga «Školstvo Madara u Hrvatskoj» Ferenc Farage, «Istenek nepei a Dravaszogben» Karola Labadija, «40 godina u službi mađarske nacionalne manjine» autora Imra Tausa, a za tisak su pripremljene još dvije knjige «Vizbe Veszo Nyimokon» (Na tragovima išcezlim u vodi), autora Julia Baranaya i «Kigyobornyakek» (Zmija oko vrata) autorice Lydie Sheuermann-Hodak.

Rusini i Ukrajinci

Za pripadnike rusinske i ukrajinske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje tromjesečnog casopisa «Nova Dumka» i polugodišnjeg dječijeg lista «Vjencic» koji izdaje Savez Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj iz Vukovara.

U okviru izdavačke djelatnosti, Savez Rusina i Ukrajinaca u Republici Hrvatskoj izdao je Zbornik «100 godina doseljenja Ukrajinaca u Hrvatsku», «Zbirku poezije» Ljupke Folc, «Trideset godina Nove Dumke», autora Vlade Kostelnika, Almanah «Dumki z Dunaju» za 2000., 2001., 2002., i 2003. godinu, «Ukrajinci u Hrvatskoj» skupine autora i «Kronika Mikluševaca - 150 godina pod srijemskim nebom», autora Đure Ljikara.

Srbi

Za pripadnike srpske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje tjednika «Novosti», koji izdaje Srpsko narodno vijeće, Zagreb, mjesečnika «Identitet» koji izdaje Srpski demokratski forum, Zagreb, dvomjesečnog casopisa «Prosvjeta» i mjesečnog dječijeg lista «Bijela pcela» koje izdaje Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb. Uz navedene tiskovine u 2002. i 2003. godini tiskano je 65 brojeva tjednika «Glas» koje izdaje Centar za informativnu podršku, Zagreb i 9 brojeva informativnog glasila «Naša stvarnost» koje izdaje Narodno vijeće Srba, Zagreb.

U okviru izdavačke djelatnosti Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta» Zagreb u proteklom je razdoblju izdalo sljedeće naslove knjiga: «Artefakti», «Ljetopis SKD Prosvjeta za 2000., 2001., 2000., i 2003. godinu», Kalendar SKD «Prosvjeta» Zagreb, «Srbobran 1903-1914», autora Ranke Gašić, «Izabrane pjesme» autora Luke Štekovića, «Prozor kroz koji Dunav teče» Đorđa Nešića, «U paukovoju mreži» Mirka Andrića Gudžulica, «Novi roman» autora Mirka Demića, «Izabrane pjesme» autora Luke Štekovića, «Sudbine i ljudi» autora Milana Kašanina, «Spomenica srpske pravoslavne crkve u Vukovaru» autora Jovana Kozobarica, «U tijesnu vremenu» autora Dušana Marinkovića, «Srbi u Hrvatskoj 1985-1999.» autora Bosiljke Milinković, «Nova zbirka pjesama» autora Nikole Vujčića, «Popis Like i Krbave 1712. godine», autora Karl Kazer, «Sve, sve, sve» autora Milka Žićina, «Zločin i kazna» autora Jovana Mirića, «Zaharija Orfelin» autora Laze Curčića, «Traženje ljepote» autora Branislava Zeljkovića, «Antologija poezije Srba u Hrvatskoj» autora Nebojše Devetaka, «Da, gospodo» autora Sime Mraovića, «Srpski zastupnici 1881.-1892. godine» autorice Nives Rumenjak, «Pod sumnjom» autora Đorđa Ocica, «Glas iz goruceg grma» autora Nike Bartulovića, «Hrvatska i Srbi od 1945.- 1950.», autora Cedomira Višnjica, «Cudne siluete» autora Stevana Galogaže, «Ilija Dede Janković» autora Milorada Savica, «Buna u Klasnicu» autora Đorđa Petrovića. U pripremi su sljedeća izdanja: «Album karikatura» autora Borivoja Dovnikovića, «Đavolov šestar» autora Miloša Kordića, «Glinske tužaljke» autora Dragana Božića, «Studij iz povijesti političke kulture» autora Drage Roksandića, «Autobiografija» autora Borivoja Dovnikovića, «Lament nad Crnjanskim» autora Miljenka Jergovića, «Jadovno» autora Đure Zatezala i «Ogledi» autora Drage Roksandića.

Nijemci i Austrijanci

U proteklom je razdoblju za pripadnike njemačke i austrijske nacionalne manjine nastavljeno financiranje dvojezičnog lista «Deutsches Wort» koji izdaje Njemačka narodnosna zajednica, Osijek.

U okviru izdavačke djelatnosti tiskan je «Zbornik – Jahrbuch» za svaku godinu, te sljedeće knjige: «Essekerske price Luje Pleina» autorice Branke Kolčić i Lydie Scheuermann Hodak, «Znameniti Nijemci i Austrijanci u Hrvatskoj» autorice Mire Kolar, zbornik «Nijemci u sjeverozapadnoj Hrvatskoj», «Švapski kulinarij» autorice Nives Rittig-Beljak, «Folksdojceri pod teretom kolektivne krivnje» autora Vladimira Geigera i Biografski leksikon «Nijemci, Austrijanci i Hrvati» autora Gorana Beusa Richembergha.

Židovi

U proteklom je razdoblju za pripadnike židovske nacionalne manjine nastavljeno financiranje dvomjesečnika «Ha-kol» i godišnjaka «Voice» koji izdaje Židovska općina, Zagreb i dvomjesečnika «Novi omanut» koji izdaje Kulturno društvo «Miroslav Šalom Freiberg» Zagreb. Tijekom 2003.godine potpomognuto je izdavanje jednog broja časopisa «Bejihad». U okviru izdavačke djelatnosti tiskane su sljedeće knjige: «Židovska kuhinja» autorice Sonje Samokovlija, Židovska općina u Cerniku i Novoj Gradiški (1800-1940), «Rebeka u nutrini duše» autorice Jasminke Domaš, Monografija «Rafael Talvi», «Židovske narodne pjesme» autora Žige Hiršlera, a u pripremi su «Priručnik za učenje hebrejskog jezika» autora Laile Šprajc Boduljak i «Židovska filozofija i praksa» autora Kotel Da- Dona, glavnog rabina Hrvatske.

Slovinci

Za pripadnike slovenske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje četveromjesečnog časopisa na slovenskom jeziku «Novi odmev» u izdanju Kulturno-prosvjetnog društva «Slovenski dom», Zagreb uz koji je od 2000. godine počeo izlaziti i mjesečnik «Planika» na slovenskom jeziku koji izdaje Slovensko društvo «Triglav» iz Splita.

Albanci

Za pripadnike albanske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje mjesečnog informativnog glasila «Informatori» koji izdaje Unija zajednica Albanaca Hrvatske, Zagreb.

U okviru izdavačke djelatnosti tiskane su knjige: «Kultovi i religija Dardanaca i Dardanje u antici» autora prof.dr. Zefa Mirdite, «Hrvatski isusovci u albanskom narodu» i «Mihael Summa nadbiskup Skopski / 1728-1777/» autora Froka Zefija.

Bošnjaci

Za pripadnike bošnjačke nacionalne manjine nastavljeno je financiranje dvomjesečnika «Behar», mjesečnika «Preporodov journal» koji je ranije izlazio pod nazivom «Behar journal» i polugodišnjeg dječijeg lista «Jasmin» koje izdaje Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske «Preporod», Zagreb kao i tromjesečnog časopisa «Bošnjačka pismohrana» koji izdaje Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, Zagreb.

U okviru izdavačke djelatnosti Kulturno društvo Bošnjaka Hrvatske «Preporod», Zagreb izdalo je knjige: «SS Hanžar divizija -istine i zablude» autora Zije Sulejmanpašića, «Tajna zagrebacka priča» autora Edina Hadžića i «Na istoku zapada», autora Farisa Nanisa. U pripremi su knjige «Islam i muslimani od 1878.do 1948.godine» autora Zlatka Hasanbegovića, «Arabicki rukopis u Bošnjaka» autora dr. Muhameda Ždralovića i «Putopisi» autora Farisa Nanica.

Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske, Zagreb, u okviru izdavačke djelatnosti izdala je sljedeće naslove knjiga: «Tarih ljubavi» autora Emsuda Sinanovića, «Prazne ruke», autora Zijada Durakovića, «Prorok u našem vrtu» autora Seada Begovića, «Vjeciti putnik» autora Mehmeda Mašića, «Jedanaesta ploča» autora Asafa Durakovića, «Sokrat na pegazu» autora Gordona Sinanovića i «Bistricka svitanja» autora Nusreta Idrizovića.

Romi

Za pripadnike romske nacionalne manjine, pored informativnog glasila «Romengo cacipe» koji smo naveli u prethodnom izvješću, financirane su i nove tiskovine i to dječiji list «Mladi za mlade» koji izdaje Udruga «Romi za Rome» Zagreb i romski list «Anglunipe-Buducnost» u izdanju Udruge žena Romkinja «Bolja buducnost», Zagreb koji je počeo izlaziti tijekom 2003. godine.

U okviru izdavačke djelatnosti tiskana je knjiga «Potrebe - problemi romske nacionalne manjine» autora Ivana Rumbaka Zagreb i dvojezično (hrvatsko-romski) dječija knjiga «Mirikle – perle» autora Sejde Jašareva.

Crnogorci

Za pripadnike crnogorske nacionalne manjine nastavljeno je financiranje programa informiranja i tiskanje novog dvomjesečnog lista «Crnogorski glasnik» i godišnjaka «Ljetopis crnogorski» koje izdaje Nacionalna zajednica Crnogoraca Hrvatske, Zagreb.

U okviru izdavačke djelatnosti objavljeni su sljedeći naslovi knjiga: «Kroatističke studije» autora Vojislava Nikčevića, Zbornik «Peroj između prošlosti i sadašnjosti», «Kao čovjek» autorice Jelene Knežević, «Diplomatske misije akreditirane na dvoru Knjaževine i Kraljevine Crne Gore» skupine autora, «Život i djelo akademika prof.dr.Vladimira Brajkovića», «Poslanice Petra I Petrovića Njegoša», grupe autora, «Ljetopis Popa Dukljanina» grupe autora, a u pripremi su «Monografija crnogorske državnosti», autora Nikole Lucića, «Grbovi gradova i palaca Crne Gore» i «Državni grbovi Crne Gore».

Savez crnogorskih udruga, Zagreb priprema tiskanje knjige «Crnogorske dijagonale», autora Drage Kastratovića.

Makedonci

Za pripadnike makedonske nacionalne manjine u proteklom je razdoblju nastavljeno financiranje «Makedonskog glasa» koje izdaje Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj, Zagreb.

U okviru programa izdavačke djelatnosti tiskani su sljedeći naslovi : «Prometej Makedonski», reprint, «Beli Mugri», Koco Racin, reprint, «Hrvatsko - makedonski odnosi kroz stoljeća», autora Blagoja Jovanovskog, «Dani Dimitrija i Konstantina Miladinova», skupine autora «Zbirka makedonskih epskih narodnih pjesama i pripovijedaka» Giacoma Scottija i «Kalinka», autora Ratka Dimovskog.

Financiranje posebnih emisija na jezicima nacionalnih manjina na Hrvatskom radiju i televiziji i na drugim lokalnim medijima

Kako bi se potaklo informiranje na jezicima nacionalnih manjina, iz Državnog proračuna Republike Hrvatske za 2003.godinu osigurana su sredstva u iznosu od 900.000 kuna za posebne emisije i programe nacionalnih manjina na televiziji i radiju. Navedeni iznos rasporedio je Savjet za nacionalne manjine Republike Hrvatske kako slijedi:

Hrvatskoj televiziji za pripremu programa na jezicima nacionalnih manjina i edukaciju manjinskih novinara	370.000 kuna
Čakovečkoj televiziji, Čakovec program romske nacionalne manjine na bajaškom jeziku	240.000 kuna
Radiju Daruvar, Daruvar program na Radiju Daruvar na češkom jeziku	120.000 kuna
Radiju Daruvar, Daruvar program na Radiju Daruvar na srpskom jeziku	70.000 kuna
Radiju Dunav, Vukovar program na Radiju Dunav na srpskom jeziku	100.000 kuna

Iz izvješća Komisije za odnose s vjerskim zajednicama***Uz članak 8. Okvirne konvencije***

Zakon o pravnom položaju vjerskih zajednica (objavljen u Narodnim novinama 16. srpnja 2002. godine, broj 83/02), u svojim odredbama je regulirao:

- a) ustroj evidencije vjerskih zajednica u Republici Hrvatskoj, koju danas vodi Središnji državni ured za upravu. Evidencija vjerskih zajednica je u tijeku, a do sada je evidentirano ukupno trideset i jedna crkva, odnosno vjerskih zajednica;
- b) vjerski odgoj i nastavu vjeronauka u odgojnim i obrazovnim ustanovama;
- c) dušobrižničku pomoć u zdravstvenim ustanovama i ustanovama socijalne skrbi, u kaznionicama i zatvorima, te u Oružanim snagama i Policiji;
- d) socijalna prava vjerskih službenika i polaznika vjerskih škola;
- e) vjerske škole i učilišta;
- f) mogućnost uređivanja pitanja od zajedničkog interesa za Republiku Hrvatsku i neku ili više vjerskih zajednica sklapanjem ugovora s Vladom Republike Hrvatske.

Napomena:

Opširnije o ugovorima koje je Vlada Republike Hrvatske sklopila s pojedinim vjerskim zajednicama govori se u odgovoru na pitanje broj 6. Savjetodavnog odbora u II. dijelu ovog Izvješća.

Mediji***Uz članak 9. Okvirne konvencije*****Hrvatska radiotelevizija*****Iz izvješća Hrvatske televizije***

Prema izvješću što ga je poslala Hrvatska televizija, Informativni program (Redakcija za nacionalne manjine), unutar Informativnog programa djeluje Redakcija za nacionalne manjine. Redakcija je u 2003. godini producirala:

- 52 tjedna multinacionalna magazina «Prizma», 55' o 20-tak manjina;
- 80% priloga objavljenih u Prizmi, objavljuje se u regionalnim županijskim Panoramama, ali u kracoj formi; dakle minutaža priloga o manjinama na godišnjoj razini povećava se 50%;
- 30' dokumentarnu emisiju «Cušpajz» o Talijanima, Cesima, Nijemcima i Madarima;
- 42 priloga u dnevnim informativnim emisijama: Vijesti, Dnevnik, Meridijan 16 (minutaža: 1' – 3').

Unutar Programa za kulturu, Odsjek emisija pucke i predajne kulture, u 2003. godini producirao je:

- 30' dokumentarnu emisiju «Ceške žetvene svečanosti»
- 30' dokumentarnu emisiju «Cas medved'a» - Slovaci u Hrvatskoj
- 120' koncert «Manjinsko stvaralaštvo», Medunarodna smotra folklora
- 30' studijska emisija: folklorno stvaralaštvo Roma, Bošnjaka, Albanaca

Obrazovni program Hrvatske televizije producirao je:

- 30' dokumentarnu emisiju o jeziku Roma
- 30' studijsku emisiju o obicajima Poljaka

Djecji program Hrvatske televizije producirao je:

- 28' dokumentarnu emisiju «Prvi put na more» o ljetnoj školi za Rome
- dvije 5' reportaže o manjinama.

Iz izvješća Hrvatskog radija

Hrvatski radio programe za nacionalne manjine emitira u sklopu Prvoga programa Hrvatskog radija i regionalnih radiopostaja (Rijeka, Pula i Osijek), a financijski podupire program za češku nacionalnu manjinu na Radio Daruvaru (radiopostaja izvan sustava Hrvatskoga radija). Također u Medunarodnom programu Hrvatskoga radija «Glas Hrvatske» emitira nekoliko emisija namijenjenih manjinama u Hrvatskoj i to na srednjem i kratkom valu, te putem satelita i interneta.

Prvi program Hrvatskoga radija emitira svake subote od 16.00 do 17.00 sati Emisiju za nacionalne manjine (urednik V.Sikorski) i jedanput na mjesec utorkom od 9.00 do 10.00 sati «Agoru».

Radiopostaja Rijeka od osnutka ima talijansku redakciju koja emitira vijesti na tom jeziku za autohtonu manjinu na području svoje cujnosti.

Vijesti se emitiraju svaki dan u 10.00, 12.00, 14.00 i 16.00 sati i traju do 10 minuta. Glavna informativna emisija koja je u 16.00 sati i traju do 15 minuta. U sklopu programa Radiopostaje Rijeka svake srijede na programu je petnaestominutna «Etnoteka» u kojoj se govori o radu i problemima nacionalnih manjina i etnickih zajednica u Primorsko-goranskoj županiji.

Radiopostaja Pula emitira program na talijanskom jeziku za tu nacionalnu manjinu u Istri svaki dan. Vijesti su u 11.00 i 14.00 sati (traju pet minuta). Dnevnik u 16.30 (traje 30 minuta), a objavljuju se vijesti iz Istre, Hrvatske i svijeta, a prilozi o kulturi i tradicionalnim obicajima istarskih Talijana.

Radiopostaja Osijek ima redovite emisije za mađarsku i slovačku zajednicu u stalnim terminima: emisija na mađarskome emitira se više od 50 godina od 18.30 - 19.00 sati. U toj emisiji objavljuju se sve vijesti važne za mađarsku manjinu od politike, gospodarstva i kulture do njegovanja tradicije, glazbe i obicaja što daje cjelovitu sliku života i rada te zajednice. Emisija za Slovake pokrenuta je 2.rujna 2002. godine i emitira se svaki ponedjeljak od 17.45 do 18.00 sati pod nazivom «Slovaci u Hrvatskoj pjesmom i rjecju». U njoj se objavljuju vijesti, obavijesti, glazba i zanimljivosti iz slovačke zajednice. Radiopostaja Osijek također

redovito prati rad Udruge podunavskih Švaba koji nemaju redovit termin, nego se njihov rad prati uglavnom ponedjeljkom u emisiji «Iz prve ruke» ili u drugim terminima vezanima uz događaje.

«Glas Hrvatske»

- autorska mozaicna emisija o aktualnostima iz života i rada manjina - srijedom od 12.30 do 13.00 (repriza u 10.00 i nedjelja 02.03),
- emisija za talijansku manjinu i Talijane u Hrvatskoj i inozemstvu «Mezz ora italiana» Radio Pule - svaki dan od 16.30 do 17.00,
- emisija za mađarsku manjinu i Madare u Europi Radiopostaje Osijek - svaki dan u 18.30 do 19.00,
- emisija Radio Daruvara za češku manjinu i Cehe u Europi - svaki dan osim subote i nedjelje od 10.00 do 10.10,
- reemitira se tjedna Emisija za nacionalne manjine Prvog programa u nedjelju od 09.03 do 10.00 (repriza u ponedjeljak),
- izravno se emitira emisija Informativnog programa «Agora» u utorak od 09.03 do 10.00 svaki četvrti utorak u mjesecu (repriza srijedom ujutro u 06.03 do 07.00).

Gore navedene emisije realiziraju stalno zaposleni novinari i vanjski suradnici i to:

U sklopu Prvoga programa Emisiju za nacionalne manjine i Agoru rade dvojica stalno zaposlenih urednika i vanjski suradnici po potrebi.

U Talijanskoj redakciji Radiopostaje Rijeka u stalnom radnom odnosu su četiri novinara - urednika (viša stručna sprema) i troje suradnika sa srednjom spremom. Povremeno se koriste vanjski suradnici.

U redakciji Radiopostaje Pula rade stalno zaposlena dvojica profesionalnih novinara i četiri vanjska suradnika.

Na Radiopostaji Osijek rade dvoje stalno zaposlenih (srednja stručna sprema), a tijekom vikenda angažira se dvoje vanjskih suradnika i dvoje spikera. Emisiju za Slovence volonterski uređuje predsjednik Saveza Slovaka Hrvatske.

Suradnja s udrugama nacionalnih manjina:

U realizaciji emisija na **Prvom programu Hrvatskoga radija** sudjeluju sve udruge nacionalnih manjina u Hrvatskoj u dijelu u kojem su zainteresirane za suradnju.

Talijanska redakcija **Radiopostaje Rijeka** ima dobru suradnju s Talijanskom unijom, Zajednicom Talijana iz Rijeke i Generalnim konzulatom Talijanske Republike u Rijeci, te Tršćanskim narodnim sveučilištem. Isto tako je dobra suradnja sa svim talijanskim institucijama u Rijeci - Talijanskom dramom u Hrvatskom narodnom kazalištu i Nakladničkom kućom «Edit». Povremeno se ostvaruju i kontakti s talijanskim medijima, a posebice iz granicnog područja, te sa slovenskim Radio Koprivom.

Ni jedna udruga ili institucija ne sudjeluje u stvaranju programa namijenjenog talijanskoj manjini u **Radiopostaji Pula**.

Radiopostaja Osijek ima dobru suradnju s Mađarskim kulturnim društvom «Nepkor», a druge institucije ne sudjeluju u njihovim emisijama.

Napomena: Do teškoca u informiranju na jezicima nacionalnih manjina dolazi u lokalnim medijima, najčešće zbog financijskih razloga. Kako bi se to prevladalo, Savjet za nacionalne manjine potkraj 2003. godine, rasporedio je sredstva za tu namjenu, o čemu se opširnije govori prethodno.

Iz izvješća Središnjeg državnog ureda za upravu*Uz članak 15. Okvirne konvencije*

Buduci da je nakon formiranja nove Vlade došlo do preustroja ministarstva i drugih državnih tijela, središnji popis državnih službenika i namještenika nije još ustrojen te stoga nismo u mogućnosti dati podatke o udjelu nacionalnih manjina u tijelima državne uprave.

Prema nepotpunim i neažuriranim podacima kojima raspolaže ovaj Ured zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne uprave iznosi do 15% ovisno o sjedištu tijela.

Bilateralna suradnja*Uz članak 17. i 18. Okvirne konvencije****Iz izvješća Ministarstva vanjskih poslova***

U bilateralnim aktivnostima Ministarstva vanjskih poslova vodi se racuna o do sada postignutom procesu povratka izbjeglica. Nositelj cjelokupnog procesa u Republici Hrvatskoj bila je do sada uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice u Ministarstvu za javne radove, obnovu i graditeljstvo, dok Diplomatsko-konzularno predstavništvo u Bosni i Hercegovini i Srbiji i Crnoj Gori sudjeluju operativno u olakšavanju i ubrzanju procesa povratka, koordinirajući svoje aktivnosti s nadležnim ministarstvom.

Napomena:

Opširnije o bilateralnoj suradnji i viznom režimu navodi se u odgovoru na pitanje broj 7 Savjetodavnog odbora u II. dijelu Izvješća.

Iz izvješća Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa*Uz članke 12., 13. i 14. Okvirne konvencije*

Pravo na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju u skladu s Ustavom Republike Hrvatske, Ustavnim zakonom o pravima nacionalnih manjina, te Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku nacionalnih manjina.

Pripadnici nacionalnih manjina imaju mogućnost obrazovati se na materinskom jeziku na svim stupnjevima obrazovanja od predškolskog do visokoškolskog.

Jezici na kojima se izvodi nastava mogu se svrstati u dvije grupe na tzv. teritorijalne ili manjinske jezike i neteritorijalne, a prema Europskoj povelji o regionalnim ili manjinskim jezicima, odnosno Odluci o ratifikaciji Zakona o potvrđivanju europske povelje o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Regionalni ili manjinski jezici na kojima se izvodi nastava su:

- talijanski
- srpski
- mađarski

- češki
- slovački
- rusinski
- ukrajinski.

Područja u kojima se jezici koriste u raznim oblicima školovanja su:

1. Istarska županija	- talijanski jezik
2. Primorsko-goranska županija	- talijanski jezik, srpski jezik
3. Bjelovarsko-bilogorska županija	- češki jezik, slovački jezik
4. Osječko-baranjska županija	- srpski jezik, mađarski jezik,
slovački jezik
5. Vukovarsko-srijemska županija	- srpski jezik, mađarski jezik,
ukrajinski jezik, rusinski jezik,
slovački jezik
6. Licko-senjska županija	- srpski jezik.

Neregionalni ili manjinski jezici na kojima se izvodi nastava su:

- njemački
- hebrejski
- romski

1. Modeli i oblici školovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Pripadnici nacionalnih manjina svoje ustavno pravo na odgoj i obrazovanje ostvaruju trima osnovnim Modelima i posebnim oblicima školovanja.

1. Model A	- nastava na jeziku i pismu nacionalnih manjina
2. Model B	- dvojezična nastava
3. Model C	- njegovanje jezika i kulture
4. Oblik nastave u kojem se jezik nacionalne manjine uči kao jezik sredine	
5. Posebni oblici nastave: ljetna škola, zimska škola, dopisno - konzultativna nastava	
6. Posebni programi za uključivanje učenika romske populacije u odgojno-obrazovni sustav	

Model A - cjelokupna nastava izvodi se na jeziku i pismu nacionalne manjine uz obvezno učenje hrvatskog jezika. U pravilu ovaj Model nastave realizira se u posebnoj ustanovi, ali može i u ustanovi na hrvatskom jeziku u posebnim odjelima s nastavom na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Model B - nastava se izvodi na hrvatskom jeziku i pismu nacionalne manjine, tzv. dvojezična nastava. Na hrvatskom jeziku sluša se prirodna skupina predmeta, a na jeziku i pismu nacionalne manjine društvena skupina odnosno nacionalna skupina predmeta. ova nastava u

pravilu se izvodi u ustanovi s nastavom na hrvatskom jeziku, ali u posebnim razrednim odjelima.

Model C -njegovanje jezika i kulture posebni je program nastave koji se realizira kao nastava od pet školskih sati tjedno uz cjelokupni program nastave na hrvatskom jeziku. Program obuhvata nastavu iz jezika i književnosti nacionalne manjine, povijesti, zemljopisa, glazbene i likovne kulture. Plan i program verificira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa na prijedlog stručnjaka iz redova odnosno manjine.

Pripadnici nacionalne manjine sami predlažu i odabiru Model i program u skladu s postojećim zakonom i svojim mogućnostima za realizaciju programa.

Svi Modeli i oblici školovanja u redovitom su odgojno-obrazovnom sustavu Republike Hrvatske.

2. Primjena modela i oblika

Model A

- Ovaj Model nastave imaju: talijanska nacionalna manjina, srpska nacionalna manjina, češka nacionalna manjina i mađarska nacionalna manjina.

Model B

2.2. - Ovaj model imaju: srpska nacionalna manjina, mađarska nacionalna manjina, češka nacionalna manjina, njemačka i austrijska nacionalna manjina.

Model C

- Ovaj model imaju: mađarska nacionalna manjina, srpska nacionalna manjina, slovačka nacionalna manjina, rusinska i ukrajinska nacionalna manjina i češka nacionalna manjina.

Posebni program ljetne škole imala je rusinsko-ukrajinska nacionalna manjina, srpska nacionalna manjina, crnogorska nacionalna manjina i romska nacionalna manjina.

Posebne programe za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav ima romska nacionalna manjina.

Oblik nastave u kojem se jezik manjine uči kao jezik sredine ima talijanska nacionalna manjina.

3. Pregled ostvarivanja odgoja i obrazovanja djece i učenika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj

Uvod

Ukupan broj učenika svih manjina obuhvaćen svim oblicima školovanja je oko 11.000 učenika bez romske populacije od čega je u Model A uključeno oko 9.000 učenik, u Model B

oko 800 učenika i u Model C oko 1.250 učenika. Broj učenika romske populacije uključen u odgojno-obrazovni sustav od predškolskog odgoja do visokoškolskog iznosi oko 1.570.

Talijanska nacionalna manjina

- 30 odgojnih skupina - 624 djeteta
 - 17 osnovnih škola - 2.140 učenika
 - 4 srednje škole polazi 786 učenika - 148 (127) profesora
- Ukupno - 3.643 polaznika.

Na Pedagoškom fakultetu u Puli utemeljene su 3 katedre (studij razredne nastave, studij talijanskog jezika i studij predškolskog odgoja). Ove studije polazi oko 50 studenata.

Za potrebe ove manjine djeluje izdavačka kuća «Edit» u kojoj se tiskaju novine, časopisi i druga izdanja s posebnim odjelom za tiskanje udžbenika i dvojezičnu pedagošku dokumentaciju.

Ceška nacionalna manjina

- 2 vrtica - 145-ero djece - 13 odgojiteljica
- u 4 osnovne škole s 454 polaznika izvodi se nastava na češkom jeziku, a u 7 osnovnih škola njegovanje jezika i kulture sluša 463 učenika.
- u Daruvaru u gimnaziji djeluje 1 odjel s 37 učenika.

Ukupno 954 učenika i 64 učitelja.

Za potrebe češke nacionalne manjine djeluje izdavačka kuća «Jednota».

Za učitelje i profesore češkog jezika postoji katedra na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a učitelji pohađaju seminare u Češkoj Republici u Republici Hrvatskoj.

Slovačka nacionalna manjina

Učenici pripadnici slovačke nacionalne manjine polaze nastavu na hrvatskom jeziku i dodatno uče slovački jezik, te gradivo iz povijesti i kulture. Ova nastava izvodi se u 4 osnovne škole, a polazi je 454 učenika. Učitelji se školuju u Republici Hrvatskoj i Slovačkoj Republici, a svake godine odlaze na stručne seminare u Slovačku Republiku što je utvrđeno ugovorom dviju zemalja, a u nastavu je uključeno 29 učitelja.

Madarska nacionalna manjina

- 2 vrtica (Osijek, Zagreb) polazi 46 djece
- u 3 osnovnoj školi izvodi se dvojezična nastava na mađarskom i hrvatskom jeziku - 117 učenika, a u 17 osnovnih škola učenici pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku i njeguju mađarski jezik i kulturu u 42 odjela s 424 učenika.
- u 4 srednje škole izvodi se dvojezična nastava sa 60 polaznika.

U Prosvjetno-kulturnom centru Madara osnovnu školu polazi 36 učenika, a srednje obrazovanje polazi oko 70 učenika, 52 polaznika ima vrtić.

Ukupno učenika: 707

Učitelja je 143, a u nastavu je uključeno ukupno 99 učitelja.

Na Filozofskom fakultetu u Zagrebu postoji katedra za mađarski jezik.

Srpska nacionalna manjina

- 6 vrtica s 410 polaznika
- 19 osnovnih škola s oko 3.100 učenika i 510 učitelja
- 7 srednjih škola s oko 1.250 učenika i 182 učitelja
- njegovanje jezika i kulture - 302 učenika, 27 učitelja

Na Uciteljskoj akademiji školuje se 57 studenata.

Ukupno polaznika u svim oblicima obrazovanja je 5.105.

Za potrebe ove manjine djeluje Srpsko kulturno društvo «Prosvjeta».

U tijeku je provedba zakona s osnova osnivanja hrvatskih škola na srpskom jeziku u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj županiji.

Njemačka i austrijska nacionalna manjina

- vrtić s oko 26-ero djece

Takoder je za ove manjine organizirana dvojezicna nastava u Osnovnoj školi Sv. Ana u Osijeku. Polaznika je 54, a rade dvije učiteljice.

Ukrajinska i rusinska nacionalna manjina

- Organizirana je i nastava njegovanja jezika i kulture Lipovljani, Šumece, Vinkovci sa 167 učenika i 12 učitelja.

I ove godine organizirana je ljetna škola za oko 100 polaznika.

Židovska nacionalna manjina

- 1 vrtić «Mirjam Weiler» - 25 polaznika.

- U Židovskoj općini u Zagrebu organiziran je tečaj učenja hebrejskog jezika i vjeronaučna nastava za učenike osnovnih i srednjih škola.

Albanska nacionalna manjina

- učenje materinskog jezika i kulture u Zagrebu, Rijeci i Osijeku organizira sama udruga što se sustavno ne prati u ovoj školskoj godini.

Romska nacionalna manjina

Za učenike romske manjine provodimo posebne programe za uključivanje u odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske, imamo i organizirane predškolske ustanove (vrtići i radionice koje organiziraju Romi). Ukupan broj učenika uključenih u osnovne škole je oko 1.700 polaznika, a u srednje škole oko 200 učenika.

Osigurane su stipendije za srednjoškolce i studente. Stipendiramo 10 studenata upisanih na prijedlog i preporuku Ministarstva znanosti obrazovanja i športa za obrazovanje odgajatelja.

U osnovne škole su uvedeni romski pomagaci prema posebnoj Odluci ministra, a u cilju poboljšanja obrazovanja pripadnika romske manjine.

Crnogorska nacionalna manjina

Za pripadnike crnogorske nacionalne manjine organiziraju se ljetne škole prema C Modelu.

4. Udžbenici

Tiskaju se i prevode udžbenici za pripadnike srpske, talijanske, mađarske i češke nacionalne manjine za osnovne škole; za srednje škole uglavnom se uvoze udžbenici iz matičnih zemalja za grupu nacionalnih predmeta, a za prirodnu grupu predmeta koriste se povremeno udžbenici iz matičnih zemalja i hrvatski udžbenici. Za Rome je počeo rad na tiskanju rječnika na romani cib jeziku, a za bajaški jezik počeo se pripreme u drugoj polovini godine.

5. Financije

Za tiskanje i prevodenje udžbenika, nabavu udžbenika za romsku populaciju, stipendiranje učenika Roma u učenickim domovima, organiziranje posebnih oblika obrazovanja, za participaciju u vrticima nacionalnih manjina, za romske pomagače, osiguravaju se sredstva u državnom proračunu.

Osim redovitih sredstava koja se izdvajaju mjesečno odnosno godišnje za nastavu na jezicima manjina od predškolskog do srednjoškolskog obrazovanja osiguravaju se posebna sredstva koja se izdvajaju za udžbenike i posebne oblike nastave na jezicima manjina u visini od 3.500,000,00 kuna godišnje.

6. Programi

Novi programi nisu pripremljeni, tako da se nastava izvodi po starim programima. Do kraja školske godine moraju se donijeti novi programi kao i obnoviti mnoge suglasnosti za programe i nastavu na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

7. Neposredna primjena zakona

Zakon se provodi postupno. Organizirana je nastava njegovanja jezika i kulture za srpsku nacionalnu manjinu u Licko-senjskoj županiji, a u pripremi je organiziranje iste nastave u Šibensko-kninskoj županiji odnosno u gradu Kninu. Predložena je nova odluka o ustroju nastave njegovanja jezika i kulture. Napravljen je nacrt odluka o nastavnim planovima i programima za sve oblike nastave na jezicima manjina. Predložen je novi plan nastave njegovanja jezika i kulture. Počelo je imenovanje nadzornika iz redova nacionalnih manjina za nastavu na jeziku manjina. Gotovo sve škole s nastavom na jeziku i pismu nacionalnih manjina uskladile su svoje statute s novim Zakonom.

Za sve manjine koje su organizirale nastavu njegovanja jezika i kulture od 1997. godine prema programu kojim se učio samo jezik manjine (Mađari, Rusini, Ukrajinci, Slovaci i Česi) revidirane su sve suglasnosti i u posljednje dvije godine organizirana je nastava njegovanja jezika i kulture uz angažiranje većeg broja djelatnika pripadnika odnosno nacionalne manjine i prema planu i programu C Modela.

Napomena: Svaki zahtjev pripadnika nacionalne manjine za organiziranje bilo kojeg oblika nastave stavlja se u postupak i uglavnom se pozitivno rješava u svim slučajevima gdje se u potpunosti može osigurati stručno - pedagoško izvodenje nastave. Posebno se odnosi na organiziranje nastave njegovanja jezika i kulture.

Pitanje nadzornika i savjetnika riješeno je samo parcijalno (madarska, talijanska i češka nacionalna manjina), a drugi zahtjevi i rješavanje ovog pitanja su u analizi i postupku.

Zahtjev za osnivanje ustanova na srpskom jeziku i pismu još je u postupku.

II. DIO

ODGOVORI NA UPITNIK SAVJETODAVNOG ODBORA

I. Molimo navedite informacije o provedbi novog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina prihvacenog 2002. godine, te predmetnih odredbi iz Zakona o izboru članova predstavničkih tijela u jedinicama lokalne i regionalne samouprave iz 2001. godine (s izmjenama i dopunama), te izmjena i dopuna Zakona o izboru zastupnika u državnom Saboru prihvacenih 2003. godine.

Odgovor (Ured za nacionalne manjine):

Uz odgovor na članke 3. i 4. Okvirne konvencije u I. dijelu izvješća objašnjeno je detaljno da Ustavni Zakon o pravima nacionalnih manjina uvodi dva nova instituta za pripadnike nacionalnih manjina: vijeća i predstavnici nacionalnih manjina. U jedinicama lokalne samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5% u ukupnom stanovništvu jedinice te samouprave, odnosno na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne (regionalne) samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, ostvaruje se pravo na izbor vijeća. U vijeće na području općine bira se 10 članova, u vijeće grada 15 članova, u vijeće županije 25 članova.

Ukoliko na području jedinice samouprave nije ispunjen ni jedan od spomenutih kriterija, a na tom području živi najmanje 100 pripadnika neke nacionalne manjine, ona ostvaruje pravo na izbor predstavnika koji ima ista prava i iste obveze kao i vijeća nacionalnih manjina.

Prava i obveze vijeća i predstavnika nacionalnih manjina navedena su u I. dijelu izvješća.

Kako bi se članovi vijeća nacionalnih manjina i predstavnici upoznali s načinom ostvarivanja njihovih prava, a s druge strane jedinice samouprave pripremile za obveze prema tim novim tijelima, Ured za nacionalne manjine u suradnji s Ministarstvom pravosuđa, uprave i lokalne samouprave tijekom 2003. godine organizirao je četiri seminara (u Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Vukovaru) na kojem je sudjelovalo oko 400 članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, te predstavnika lokalne i područne samouprave. U 2004. godini nastavlja se rad s trening seminarima za osposobljavanje vijeća i predstavnika (organizirat će se 20 takvih seminara).

Sredstva za rad vijeća i predstavnika, uključujući sredstva za obavljanje administrativnih poslova za njihove potrebe, kao i za provođenje određenih aktivnosti utvrđenih programom vijeća, koja su ona obvezna donositi, osiguravaju jedinice samouprave na području na kojem vijeće odnosno predstavnik djeluju. Za neke programe sredstva se mogu osigurati u državnom proračunu, a vijeća mogu ostvarivati i neke vlastite prihode, putem donacija i sl., ali isključivo za potrebe manjine.

Vlada Republike Hrvatske osigurala je sredstva za rad vijeća i predstavnika na područjima od posebne državne skrbi i brdsko-planinskim područjima za prva tri mjeseca ove godine.

Sukladno Zakonu, općine i gradovi bili su dužni izmijeniti svoje statute kako bi bila osigurana zastupljenost manjina u predstavničkim tijelima.

Vlada Republike Hrvatske je 16. travnja 2003. godine raspisala izbore za vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina, a izbori su održani 18. svibnja 2003. godine. Brojne udruge manjina žalile su se na kratak rok od raspisivanja do izbora (budući da su bili blagdani), te na nedovoljnu informiranost pripadnika nacionalnih manjina o ulozi vijeća. Vlada je 11. lipnja 2003. godine donijela odluku o ovlasti za konstituiranje vijeća. Dosad je konstituirano 207 vijeća od 209 izabranih i 42 predstavnika. Budući da je na prvim izborima izabrano tek oko polovine vijeća Vlada Republike Hrvatske raspisala je dodatne izbore za vijeća nacionalnih manjina i predstavnike nacionalnih manjina, a izbori su se održali 15. veljače 2004. godine na kojima je trebalo izabrati odnosno upotpuniti još 291 vijeće i 101 predstavnika nacionalne manjine. Međutim, u postupku kandidature samo je trećina mogućih članova vijeća iskoristila to pravo, tako da se procjenjuje da će na prvim izborima za vijeća i na dopunskim biti ukupno izabrano oko 60% od mogućeg broja vijeća, što se može smatrati dobrim rezultatom, s obzirom na to da se radi o prvim izborima, te da pripadnici manjina još nisu dovoljno upoznati sa stvarnom ulogom vijeća u procesu odlučivanja. U nastavku se daje tabela o članovima vijeća i predstavnicima nacionalnih manjina koji se trebaju izabrati na dopunskim izborima.

**UKUPAN BROJ ČLANOVA VIJEĆA PO MANJINAMA
I PREDSTAVNIKA PO MANJINAMA
Za ponovljene odnosno dopunske izbore 15. veljače 2004.**

<i>NACIONALNA MANJINA</i>	<i>UKUPAN BROJ ČLANOVA VIJEĆA</i>	<i>UKUPAN BROJ PREDSTANIKA</i>
<i>ALBANCI</i>	184	27
<i>AUSTRIJANCI</i>	21 (1 vijeće)	
<i>BOŠNJACI</i>	221	7
<i>BUGARI</i>		1
<i>CRNOGORCI</i>	25	7
<i>CESI</i>	122	3
<i>MAKEDONCI</i>	18	8
<i>MAĐARI</i>	53	3
<i>NIJEMCI</i>		5
<i>ROMI</i>	185	5
<i>RUSINI</i>		1
<i>SLOVACI</i>		4
<i>SLOVENCII</i>	327	14
<i>SRBI</i>	1 971	9
<i>TALIJANI</i>	395	6

UKRAJINCI		1
UKUPNO	3 522	101

Ukupno je bilo potrebno izabrati 15. veljace 2004. godine **3 522** članova vijeća i 101 predstavnik

Vijeća se biraju: za 15 županija i Grad Zagreb, za 64 grada i 132 općine. Ukupno je potrebno izabrati odnosno upotpuniti 291 vijeće.

Važno je naglasiti da osnivanje vijeća nije obveza, nego pravo koji pripadnici svake nacionalne manjine mogu koristiti.

Izabrana vijeća nacionalnih manjina, a radi usklađivanja ili unapređivanja zajedničkih interesa svih pripadnika nacionalnih manjina mogu osnovati *koordinacije* kroz koje nacionalne manjine onda mogu lakše rješavati neka od svojih bitnih pitanja, odnosno mogu i prenijeti neka od svih više pobrojanih prava na takvo dogovorno tijelo u cilju bolje komunikacije među manjinama, a i lakšeg ostvarivanja svojih prava. Za sada je osnovana koordinacija mađarske nacionalne manjine, te koordinacija svih vijeća i predstavnika nacionalnih manjina u Gradu Zagrebu, a u osnivanju je više drugih koordinacija.

Također su raspisani izbori za predstavnička tijela jedinica lokalne i područne samouprave kako bi se osigurala zastupljenost odgovarajućeg broja pripadnika nacionalnih manjina i to ako nacionalne manjine u stanovništvu jedinice lokalne samouprave sudjeluju s više od 5% imaju pravo na jednog člana, a ako pripadnika nacionalnih manjina ima više od 15% osigurava se srazmjerna zastupljenost. Izbori za ta tijela održani su istovremeno s izborima za vijeća nacionalnih manjina 15. veljace 2004. godine.

Prema Odluci o raspisivanju dopunskih izbora za predstavnike nacionalnih manjina u predstavničkim tijelima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, raspisani su izbori za 20 predstavnika srpske nacionalne manjine i 3 predstavnika romske nacionalne manjine. Dva predstavnika srpske nacionalne manjine biraju se za vijećnike županijske skupštine, 3 za vijećnike gradskih vijeća i 15 za vijećnike općinskih vijeća. Sva 3 predstavnika romske nacionalne manjine biraju se za vijećnike općinskih vijeća. Budući da nisu objavljeni konačni rezultati izbora ne mogu se dati podaci o izabranim kandidatima.

Ustavni sud Republike Hrvatske donio je odluku o imenovanju članova i zamjenika članova Državnog izbornog povjerenstva.

Državno izborno povjerenstvo donijelo je obvezne upute i redoslijed izbornih radnji, kao i obrasce za postupak kandidiranja. Savjet za nacionalne manjine upozorio je da na izbornim listićima, uz ime i prezime kandidata, treba navesti i udrugu koja ga kandidira. Državno izborno povjerenstvo nije moglo prihvatiti ovaj prijedlog, jer to nije omogućeno u Zakonu. Stoga će tu sugestiju trebati ugraditi u zakonske odredbe, kako bi se mogla primijeniti u sljedećim izborima.

Kako bi se ispravile teškoce do kojih je došlo prilikom prvih izbora za vijeća u svibnju 2003. godine, za dopunske izbore u veljaci 2004. godine posebna pozornost je posvećena omogućavanju pripadnicima nacionalnih manjina da imaju uvid u biračke spiskove, te da izmijene svoju nacionalnost ako to žele. To se posebice odnosi na građane koji su u biračke spiskove uvedeni kao Muslimani (budući da u matičnoj zemlji takva nacionalnost više ne postoji), te su pozvani da do 1. veljače 2004. izmijene svoju nacionalnost.

Vlada Republike Hrvatske osigurala je za provedbu izbora sredstva u iznosu od 14,865.845 kuna. Prema pristiglim podacima na ponovljenim izborima od ukupno 228.984 birača u županijama, gradovima, općinama i Gradu Zagrebu glasovalo je 8,12% birača, dok je na prvim izborima za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina održanim 18. svibnja 2004. ukupno glasalo 13,29% birača. Najbolji odaziv birača za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina zabilježen je u redovima bošnjačke i romske nacionalne manjine.

Budući da su se pripadnici nacionalnih manjina žalili da na prethodnim izborima održanim u svibnju 2003. godine njihovi kandidati nisu dobili nadoknadu za troškove izborne promidžbe, to je prilikom raspisivanja izbora ove godine ispravljeno pa će se osigurati odgovarajuća naknada za kandidate koji budu izabrani u predstavnička tijela. Budući da se zbog velikog broja kandidata za članove vijeća nacionalnih manjina nije mogla osigurati odgovarajuća naknada, a kako bi se spriječilo da kandidati imaju troškove za formulare koje je potrebno podnijeti, Vlada Republike Hrvatske je pokrila troškove poduzetu Narodne novine da im se besplatno osiguraju obrasci.

2. Molimo navedite informacije o izborima, djelovanju i ulozi vijeća nacionalnih manjina, uključujući njihov rad na lokalnoj razini kao i međusobno djelovanje i oblike suradnje tih vijeća i drugih tijela koja se bave zaštitom nacionalnih manjina na središnjoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Odgovor (Ured za nacionalne manjine):

Podrobnije o izborima navodi se u odgovoru na prethodno pitanje.

Nakon prvih izbora koji su održani u svibnju 2003. godine, novoosnovana vijeća i predstavnici nacionalnih manjina naišli su na određene teškoce u dijelu lokalne i regionalne samouprave budući da je trebalo uspostaviti suradnju sa skupštinama općina i županija na onim pitanjima koja su od interesa za nacionalne manjine. Do određenih teškoca došlo je i zbog toga što nije bio na vrijeme ustrojen registar za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina. Također, pojavile su se i brojne teškoce u financiranju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, kao novoosnovanih tijela.

Kako bi se prevladale uocene teškoce u funkcioniranju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, Ured za nacionalne manjine u suradnji s Ministarstvom pravosuđa organizirao je četiri seminara na kojima su sudjelovali predsjednici vijeća i predstavnici nacionalnih manjina, kao i predstavnici lokalne i područne samouprave. Seminari su održani u Zagrebu, Rijeci, Osijeku i Vukovaru pod kraj 2003. godine. U 2004. godini Ured za nacionalne manjine u suradnji s Ministarstvom pravosuđa i Savjetom za nacionalne manjine nastavit će se edukacijom vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. U 2004. godini organizirat će se 20 trening seminara za predstavnike vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, te lokalnu i područnu samoupravu. Seminarima će biti obuhvaćen veći broj predstavnika, te će biti

provedeni na način da sudionicima omogućavaju što više informacija i konkretnih primjera kako bi mogli što bolje i učinkovitije ostvariti svoju ulogu u procesu odlučivanja.

Kako bi se prevladale teškoće u financiranju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, kao što je već rečeno, Vlada Republike Hrvatske je donijela Odluku kojom se osiguravaju sredstva za financiranje vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na području od posebne državne skrbi, te na brdsko-planinskim područjima.

Osnivanje Savjeta za nacionalne manjine na državnoj razini značajna je novina ugrađena u naš pravni sustav donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina. Savjet se osniva radi razmatranja i predlaganja, uređivanja i rješavanja pitanja u svezi s ostvarivanjem i zaštitom prava i sloboda nacionalnih manjina.

Savjet ima pravo:

- predlagati tijelima državne vlasti raspravu o pitanjima od značenja za nacionalnu manjinu, predlagati tijelima državne vlasti mjere za unapređivanje položaja nacionalne manjine,
- davati mišljenje i prijedloge o programima javnih radio postaja i javne televizije namijenjenih nacionalnim manjinama.

Savjet za nacionalne manjine od 2003. godine (umjesto Vlade Republike Hrvatske) donosi odluku o raspodjeli sredstava za programe nacionalnih manjina u Hrvatskoj. Time se odlučivanje i o tom bitnom segmentu ostvarivanja prava manjina u potpunosti prenijelo na predstavnike manjina.

Sukladno Zakonu, članove Savjeta za nacionalne manjine imenuje Vlada i sastoji se isključivo od pripadnika manjina i to: sedam članova iz reda osoba koje predlože vijeća nacionalnih manjina, pet članova iz reda istaknutih kulturnih, znanstvenih, stručnih, vjerskih djelatnika iz reda osoba koje predlože manjinske udruge i druge organizacije manjina, pravne osobe, vjerske zajednice i građani pripadnici nacionalnih manjina. Članovi Savjeta su i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru.

Vlada Republike Hrvatske je u 2003. godini iz reda kandidata koje su predložile udruge nacionalnih manjina i ostali ovlašteni predlagatelji imenovala pet članova Savjeta za nacionalne manjine i to predstavnika židovske, srpske, albanske, bošnjačke i crnogorske nacionalne manjine. Po položaju su članovi Savjeta i zastupnici nacionalnih manjina u Hrvatskome saboru. Za predsjednika Savjeta je izabran predstavnik židovske nacionalne manjine, a za potpredsjednika predstavnik srpske nacionalne manjine, dok će se drugi potpredsjednik izabrati iz reda kandidata koje predlože vijeća nacionalnih manjina. Od preostalih sedam kandidata iz reda osoba koje predlažu vijeća nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske je do sada imenovala dva člana Savjeta i to iz reda slovačke i makedonske nacionalne manjine, dok će se preostali članovi imenovati naknadno nakon dopunskih izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina.

3. Molimo navedite informacije o rezultatima popisa stanovništva objavljenim 2002. godine, te o polemici koja je potom uslijedila osobito kad je riječ o broju Srba.

Odgovor:

Tablica 1: Etnicka struktura stanovništva Republike Hrvatske prema popisu stanovništva 1991. i 2001. godine

Etnicka pripadnost	1991.		2001.	
	Broj stanovnika	%	Broj stanovnika	%
Hrvati	3.736.356	78,1	3.977.171	89,63
Srbi	581.663	12,2	201.631	4,54
Muslimani	43.469	0,9	*	-
Bošnjaci	-	-	20.755	0,47
Talijani	21.303	0,4	19.636	0,44
Mađari	22.355	0,5	16.595	0,37
Albanci	12.032	0,3	15.032	0,34
Slovinci	22.376	0,5	13.173	0,30
Cesi	13.086	0,3	10.510	0,24
Romi	6.695	0,1	9.463	0,21
Crnogorci	9.724	0,2	4.926	0,11
Slovaci	5.606	0,1	4.712	0,11
Makedonci	6.280	0,1	4.270	0,10
Nijemci	2.635	0,1	2.902	0,07
Rusini	3.253	0,1	2.337	0,05
Ukrajinci	2.494	0,1	1.977	0,04
Rusi	706	0,0	906	0,02
Židovi	600	0,0	576	0,01
Poljaci	679	0,0	567	0,01
Rumunji	810	0,0	475	0,01
Bugari	458	0,0	331	0,00
Turci	320	0,0	300	0,00
Austrijanci	214	0,0	247	0,00
Vlasi	22	0,0	12	0,00
Jugoslaveni	106.041	2,2	-	-
Grci	281	0,0	-	-
Ostali neizjašnjeni	73.376	1,5	79.828	1,80
Ostali	3.012	0,1	21.801	0,49
Regionalci	45.493	0,9	9.302	0,21
Nepoznato	62.926	1,3	17.975	0,41

Izvor podataka: Za rezultate popisa 1991. godine: Popis stanovništva 1991. - Narodnosni sastav stanovništva po naseljima, Republicki zavod za statistiku, Zagreb, travanj 1992. i Za rezultate popisa 2001. godine: Web stranice Državnog zavoda za statistiku: www.dsz.hr

* U popisu 2001. godine 19.774 gradana izjasnilo se kao Muslimani.

U Republici Hrvatskoj pripadnici nacionalnih manjina¹ žive na području velikog broja gradova i općina. Nacionalne manjine su koncentrirane u većem broju uglavnom na područjima: Istre, sjeverne Dalmacije, Like, Korduna, Banovine, zapadne i istočne Slavonije i Baranje. Usporede li se rezultati popisa stanovništva iz 2001. godine s nekoliko dosadašnjih popisa stanovništva, kod svih nacionalnih manjina, osim kod Albanaca, Roma i Nijemaca, uočava se opadanje broja njihovih pripadnika. Najdrastičnije smanjenje iskazuje se kod najbrojnjih nacionalnih manjina, srpske, mađarske, češke i talijanske. Razlozi smanjenja broja pripadnika nacionalnih manjina, premda ne isključivo, nalaze se u:

- a) prostornoj raspoređenosti koja pogoduje slabljenju, a vremenom i pucanju veza unutar nacionalne manjine;
- b) seljenju stanovništva u gradove, te urbanizaciji koja dovodi do slabljenja seoskih zajednica, pucanju veza zasnovanih na autohtonom obliku privređivanja i pucanju veza s manjinskim kulturama;
- c) migraciji stanovništva i to ne samo na relaciji selo-grad, nego i na relaciji interregionalnih i prekomorskih migracija, posebno za vrijeme i nakon rata 1991. – 1995. godine;
- d) višoj razini obrazovanja što dovodi do brže socijalne pokretljivosti pripadnika nacionalnih manjina;
- e) mješovitim brakovima kao instituciji koja podvaja etnicku komponentu stanovništva, što je posebno karakteristično za pripadnike srpske nacionalne manjine, koji žive u gradovima i područjima koja nisu bila zahvaćena ratom;
- f) slabljenju kohezivnih elemenata etniciteta koje zamjenjuje identifikacija s profesionalnom ili socijalnom skupinom ili regionalnom pripadnošću (Istrijani, Licani, Kordunaši, Dalmatinci, Slavonci, Gorani);
- g) posljedicama rata koji se vodio u Hrvatskoj u razdoblju od 1991. do 1995. godine.

Nakon raspada bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije i osamostaljenja Republike Hrvatske, ona je i dalje ostala multietnička država u kojoj, osim većinskog hrvatskog naroda, žive pripadnici preko 22 nacionalne manjine. Njihova zastupljenost u etničkoj strukturi stanovništva bitno je smanjena u proteklih trinaest godina zbog velikih migracija stanovništva uzrokovanih ratom u regiji. Novi popis stanovništva proveden je u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 1. do 15. travnja 2001. godine, sukladno Zakonu o popisu stanovništva, kucanstava i stanova 2001. godine.² Službeni podaci o etničkoj strukturi stanovništva pokazuju bitno smanjenje pripadnika pojedinih nacionalnih manjina. Udio pripadnika nacionalnih manjina u ukupnom stanovništvu smanjen je na 7,47%.

Najveće smanjenje manjinskog stanovništva dogodilo se u srpskoj nacionalnoj manjini i to sa 581.663 (1991.) na 201.681 (2001.) stanovnika. To znači da se broj Srba smanjio za otprilike dvije trećine u odnosu na njihov broj 1991. godine. Međutim, došlo je i do značajnog smanjenja pripadnika i drugih nacionalnih manjina. Broj Bošnjaka i Muslimana smanjen je za 3 tisuće, Mađara sa 22.355 na 16.595, Crnogoraca sa 9.724 na 4.926 i tako dalje. Moglo bi se

¹ U Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, Republika Hrvatska je po prvi put jasno definirala pojam nacionalna manjina. Prema Ustavnom zakonu: "nacionalna manjina je skupina hrvatskih državljana čiji pripadnici su tradicionalno nastanjeni na teritoriju Republike Hrvatske, a njeni članovi imaju etnička, jezična, kulturna i/ili vjerska obilježja različitija od drugih građana i vodi ih želja za očuvanjem tih obilježja." Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina, Narodne novine, broj 155/2002., članak 6.

² Popisom su obuhvaćene sljedeće jedinice popisa: 1) osobe koje su državljani Republike Hrvatske, strani državljani i osobe bez državljanstva koje imaju prebivalište u Republici Hrvatskoj, bez obzira na to jesu li u vrijeme popisa u Republici Hrvatskoj ili inozemstvu, te osobe koje u vrijeme popisa imaju boravište u Republici Hrvatskoj; 2) kucanstva tih osoba i 3) stanovi i druge nastanjene prostorije.

zaključiti da je do ovog smanjivanja došlo ponajprije zbog iseljavanja tijekom rata. Kada je riječ o Srbima, u to nema sumnje, iako ne postoje precizni podaci o tome koliko se pripadnika srpske nacionalne manjine iselilo tijekom 90-tih godina prošlog stoljeća. Približne procjene krecu se između 300.000 i 350.000.

Medutim, podaci o broju Hrvata između dva popisna razdoblja navode na zaključak da su brojni pripadnici nacionalnih manjina mijenjali svoju etničku pripadnost. Naime, oni su se vjerojatno na popisu 2001. godine izjašnjavali kao Hrvati. To se donekle može zaključiti na osnovu porasta broja Hrvata između dva popisa. Dok ih je 1991. godine bilo 3.736.356, godine 2001. njihov je broj porastao na 3.977.171, što predstavlja povećanje od 240.815 Hrvata. Ovaj porast se ne može objasniti isključivo povećanjem prirodnog priraštaja Hrvata u desetogodišnjem razdoblju (1991–2001.), budući da je u tome razdoblju prevladavao negativni prirodni priraštaj.³ Ovo povećanje etnički izjašnjenih Hrvata može se jednim dijelom objasniti doseljavanjem Hrvata tijekom 90-tih godina prošlog stoljeća iz Bosne i Hercegovine i dijaspore, kao i tijekom rata u Bosni i Hercegovini, iako precizniji podaci o tome još nisu objavljeni. To povećanje se može objasniti i time da se određeni broj građana Republike Hrvatske, iz mješovitih brakova (hrvatsko–srpskih, hrvatsko–bošnjačkih...), prilikom popisa 2001. godine izjašnjavao Hrvatima. Isto tako, ne treba zaboraviti da se prilikom popisa 1991. godine čak 106.141 građanin izjasnio kao Jugoslaven,⁴ dok ova mogućnost (nacionalnog) izjašnjavanja nije bila predviđena u popisu iz 2001. godine. Pored svih navedenih razloga povećanja broja Hrvata u popisu 2001. godine, ne treba isključiti ni mogućnost da je određeni broj Srba, Bošnjaka-Muslimana, Madara, Crnogoraca i drugih pripadnika nacionalnih manjina promijenio nacionalnu pripadnost između dva popisna razdoblja. Jedna od glavnih posljedica bitnog smanjenja broja pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj je narastanje svijesti u društvu o potrebi dodatnih mehanizama zaštite nacionalnih manjina. To je već rezultiralo donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina 2002. godine i oblikovanjem nove, promanjiske politike koju je započela provoditi sadašnja Vlada Republike Hrvatske. Sve to treba omogućiti zaustavljanje daljnjeg smanjivanja broja pripadnika nacionalnih manjina, te omogućiti završetak procesa povratka izbjeglica, što će sasvim sigurno dovesti do povećanja broja pripadnika nacionalnih manjina, posebno srpske nacionalne manjine.

Od ukupno 201 631 Srba koliko ih danas živi u Republici Hrvatskoj, najviše ih je u Vukovarsko-srijemskoj županiji, 31 644 ili 15,45%. Slijedi Osječko-baranjska županija sa 28 866 srpskog stanovništva ili 8,73%. Na trećem mjestu je Zagrebacka županija u kojoj uz 297 868 ili 96,18% Hrvata živi i 2 720 Srba ili u postotku njih 0,88%. U glavnom gradu Zagrebu živi 91,94% Hrvata i 2,41% Srba. Crnogoraca je u Hrvatskoj danas 4 926 ili 0,11%, a u glavnom gradu Zagrebu živi ih 1 313 ili 0,17%. Kako su pokazale prve reakcije na rezultate popisa stanovništva iz 2001. godine, oni su za srpsku zajednicu u Hrvatskoj bili poražavajući. Prema popisu iz 1991. godine u Republici Hrvatskoj je živjelo 12,2% srpskog stanovništva, a u Srpskom nacionalnom vijecu u Zagrebu i dalje misle da barem polovica pripadnika srpske nacionalne manjine i dalje živi u Hrvatskoj. Kako smatraju, statistika ih ne priznaje, pa su se javne polemike vodile oko metodologije popisa stanovništva.

Ravnatelj Statističkog zavoda Republike Hrvatske objasnio je da kao stanovnici Hrvatske u popisu iz 2001. godine nisu evidentirani ljudi koji izvan zemlje borave duže od godinu dana. On je tvrdio da je popis obavljen sukladno s propisima Ujedinjenih naroda. Dakle, izbjeglice

³ Prema približnim demografskim procjenama u tome razdoblju je oko 45.000 ljudi više umrlo nego što ih se rodilo.

⁴ Iako izjašnjavanje kao Jugoslaven u popisu 1991. godine nije u formalno-pravnom smislu imalo značenje nacionalnog opredjeljivanja ono je faktički funkcioniralo kao nacionalno opredjeljivanje.

iz Republike Hrvatske nisu popisane u svojoj nekadašnjoj domovini, nego u zemlji u kojoj su se trenutno zatekli. Republika Hrvatska je, međutim, imala međunarodnu obvezu da popiše izbjeglice iz drugih dijelova bivše Jugoslavije koji su se zatekli na njenoj teritoriji, što je dodatno utjecalo na povećanje broje Hrvata i smanjenje broja pripadnika nacionalnih manjina.

4. Molimo navedite informacije o razvoju događaja u svezi s obrazovanjem romskih učenika, osobito u Medimurskoj županiji.

Odgovor: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Uprava za školstvo

Učenici romske nacionalne manjine školuju se u sustavu hrvatskog školstva na hrvatskom jeziku i pismu. U osnovne i srednje i škole upisuju se pod istim uvjetima kao i drugi učenici, a u skladu sa Zakonom o osnovnom školstvu i Zakonom o srednjem školstvu.

Predškolski odgoj djece romske nacionalne manjine ostvaruje se u skladu sa Zakonom o predškolskom odgoju i naobrazbi.

U skladu sa Zakonom o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina pripadnici romske nacionalne manjine ne školuju se na svom jeziku i pismu za što ne postoje pedagoški uvjeti ni zahtjevi pripadnika romske nacionalne manjine.

U školskoj godini 2003./2004. prati se organizirani i veći broj upisane djece u osnovnoškolsko obrazovanje. Teško je govoriti o točnom broju upisane romske djece u osnovne škole u cijeloj Hrvatskoj, jer se djeca ne upisuju prema nacionalnoj pripadnosti, ako to nije naglašeno nastava na jeziku i pismu nacionalne manjine. Broj upisanih učenika romske nacionalnosti posebno može se izdvojiti u onim sredinama i županijama gdje je veća koncentracija romskog stanovništva, odnosno gdje je romsko stanovništvo u gotovo 90 - postotno u odnosu na druge narodnosti. Broj učenika također se dobije iz izvješća romskih udruga koje u svom programu imaju obrazovanje. Prema tim podacima, najviše je učenika u osnovnim i srednjim školama u Medimurskoj županiji, te u Varaždinskoj županiji, što odgovara većem broju romskog stanovništva u tim županijama.

Zbog mnogih poteškoca pri upisu romske djece u osnovne škole u 2003./2004. školskoj godini najviše je pažnje posvećeno predškolskom odgoju i naobrazbi i provedbi posebnih programa kroz vrtičke radionice i organiziranje «malih škola» posebno u Medimurskoj i Varaždinskoj županiji. U ove oblike bilo je uključeno oko 150 djece.

U Medimurskoj i Varaždinskoj županiji u sve osnovne škole zaposlen je romski pomagač prema posebnoj Odluci ministra.

Pri upisima u srednje škole primjenjuje se «pozitivna diskriminacija» jer se učenike upisuje bez dovoljnog broja bodova, kao i pri upisima na visokoškolske ustanove.

Ministarstvo sufinancira boravak u učenickim domovima za sve Rome srednjoškolce koji su smješteni u dom, a posebno se stipendiraju srednjoškolci i studenti.

Ukupan u svim stupnjevima školovanja ima oko 2000 učenika.

U protekle dvije godine prevedene su i tiskane knjige i slikovnice na romski jezik. U radu i pripremi za tiskanje su knjige iz povijesti i kulture Roma i rječnici romskog jezika.

5. Molimo navedite informacije o prikazu Roma u medijima.

Kako bi se u cjelini sagledalo informiranje o Romima u medijima, napravljeno je istraživanje o informiranju dnevnog tiska o svim nacionalnim manjinama da bi se dobili usporedni podaci.

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 1. rujna do 1. prosinca 2003 godine.

Analizirano je pisanje o nacionalnim manjinama u sljedećim tjednicima: *Globus*, *Nacional i Feral Tribune* i dnevnim novinama: *Vecernji list*, *Jutarnji list*, *Vjesnik*, *Slobodna Dalmacija* i *Novi list*.

Privitak: Analiza tiskovnih medija: Percepcija nacionalnih manjina u hrvatskim tiskanim medijima u vrijeme predizborne kampanje za izbore u Hrvatski sabor 2003. godine.

Usporedba analiziranih tiskovina

Analizom objavljenih članaka koji se odnose na nacionalne manjine, u 5 hrvatskih dnevnih listova, utvrđeno je kako se manjinska problematika ne prati kontinuirano. Izuzetak je «Novi list» u kojem je broj objavljenih članaka koji se bave manjinskom problematikom približno jednak za svaki analizirani mjesec. U odnosu na druge dnevne listove, u «Novom listu» je u analiziranom razdoblju objavljen i najveći broj članaka (204). Sljedeći po broju objavljenih članaka je «Jutarnji list» (169), zatim «Vjesnik» (145), «Slobodna Dalmacija» (93), te «Vecernji list» (92).

U gotovo svim rubrikama i temama najzastupljenija je srpska nacionalna manjina, a slijede manjine općenito, romska nacionalna manjina, te talijanska, židovska i bošnjačka nacionalna manjina. U rubrikama kulture dominiraju *židovska* i *talijanska* nacionalna manjina, dok se u rubrikama crne kronike najviše spominju *albanska* i *romska* nacionalna manjina, no valja napomenuti kako je broj članaka objavljen u toj rubrici izuzetno malen u odnosu na ukupni broj članaka, što se može smatrati pozitivnim. Ostale nacionalne manjine dobile su bitno manje prostora, te se spominju uglavnom usputno.

Najviše članaka objavljeno je na stranicama rubrike unutarnja politika, iz čega slijedi da političke teme dominiraju. Tome je pridonijela rasprava o načinu biranja manjinskih zastupnika u Hrvatski sabor i njihovog utjecaja pri formiranju buduće vlade, te intenziviranje predizborne kampanje u studenom u kojem se bilježi veliki porast broja objavljenih članaka o nacionalnim manjinama u svim listovima osim u «Novom listu» (koji manjine prati kontinuirano) i «Vecernjem listu» u kojem je broj objavljenih članaka neznatno porastao. Ostale teme kao npr. kulturna autonomija, poštivanje manjinskih prava, sudjelovanje manjina u lokalnoj vlasti i u medijima bitno su manje zastupljene iz čega proizlazi kako su na margini interesa dnevnih listova. U slučaju srpske nacionalne manjine na izborne teme nadovezala su se i izbjegljiva pitanja kojima je posvećena velika pozornost.

U svim dnevnim listovima prevladavaju kraće novinarske vrste (vijesti i izvještaji) u kojima se manjinska problematika obrađuje površno, bez dubljeg ulaženja u bit problema. Reportaža i intervju ima zanemarivo malo, dok je broj analitičkih članaka ipak nešto veći, prvenstveno zahvaljujući raspravi o načinu izbora manjinskih zastupnika u Hrvatski sabor.

U «Novom listu», «Slobodnoj Dalmaciji» i «Jutarnjem listu» većina članaka zauzima uočljivu poziciju na stranici, uz nezanemarivi broj članaka objavljenih na većem dijelu, jednoj ili više stranica, dok u «Vecernjem listu» i «Vjesniku» to nije slučaj.

Prevladavaju informativni i neutralni naslovi, a jedino je u «Slobodnoj Dalmaciji» i «Jutarnjem listu» zabilježen osjetan broj senzacionalističkih.

Što se tice tjednika, također je utvrđeno kako se manjine ne prate kontinuirano. U «Nacionalu» je objavljeno 20, u «Globusu» 17, a u «Feral Tribuneu» 12 članaka.

Kao i kod dnevnih listova, utvrđeno je kako je i u tjednicima najzastupljenija srpska nacionalna manjina, slijede manjine općenito, dok se ostale manjine spominju u bitno manjem broju članaka.

Najzastupljenije rubrike su unutarnja politika, te rubrika kolumne, komentari itd., a najzastupljenije teme predstavnici manjina u Hrvatskom saboru, izbori općenito i izbjeglica pitanja, isključivo vezana za srpsku nacionalnu manjinu, što sve još jednom upućuje na dominaciju politike u hrvatskom tiskovnom prostoru.

Od novinarskih vrsta prevladavaju analitički članci i komentari, osvrti, kolumne, crtice, no u okviru tih vrsta, koje dublje obrađuju temu o kojoj pišu, manjine se spominju uglavnom usputno unutar nekih širih tema.

Prevladavaju neutralni i informativni naslovi, a većina članaka je ocijenjena neutralno.

Dodatak:

Analiza medijske percepcije romske nacionalne manjine

Analizirajući ukupni broj članaka objavljen u hrvatskim dnevnim i tjednim novinama zaključili smo kako je romska nacionalna manjina treća po zastupljenosti, te se tako spominje unutar 68 članaka. Najveći broj članaka koji govore o Romima nalazi se unutar rubrike *Unutarnja politika*, a u *Crnoj kronici* se tek nešto manje spominju od pripadnika albanske nacionalne manjine (Albanci – 9 članaka, Romi – 6 članaka). To su ujedno dvije nacionalne manjine koje se najčešće spominju unutar ove rubrike.

Veći broj članaka, točnije njih 28, istice negativne primjere diskriminacije pripadnika romske nacionalne manjine, dok je pozitivnih primjera uključivanja osjetno manje (9 članaka), što jasno upućuje na zaključak kako se trebaju poduzeti mnoge mjere kako bi pripadnici ove manjine bili u mogućnosti ostvarivati svoja prava u društvu. Tome u prilog ide i podatak kako se u okviru teme *egzistencijalnih problema* Romi spominju češće od svih ostalih nacionalnih manjina, a spominju se i kao nosioci kriminalnih aktivnosti (5 članaka, po zastupljenosti iza Srba i Albanaca). Kao pozitivne istaknuli bismo one članke koji govore o poštivanju manjinskih prava, a unutar kojih se spominje romska nacionalna manjina, ali njihov broj je relativno mali u usporedbi sa ukupnim brojem obrađenih članaka. Vrlo malo su spominjani

unutar tzv. političkih tema (*predstavnici manjina u Hrvatskom saboru*), izuzevši eventualno izjava predstavnika romske nacionalne manjine kojih je ukupno bilo 10.

Ova analiza gotovo se u potpunosti odnosi na dnevnike, budući da se u tjednim novinama vrlo malo prostora posvećuje općenito manjinskim problemima, pa tako i problemima Roma. U sva tri analizirana tjednika po jedan članak spominje pripadnike romske nacionalne manjine i to ističući primjere diskriminacije ili netrpeljivosti, npr. «Grafiti protiv Roma na zagrebackom Trnju» (Globus, 5. rujna 2003.) i «Najveći nasilnici su razmažena djeca» (Nacional, 18. studeni 2003.).

Iz svega navedenoga proizlazi zaključak kako se najveća pozornost u medijima posvećuje problemima svakodnevnog života s kojima se pripadnici romske nacionalne manjine susreću, dok se o njihovom uključivanju u politički život zajednice i izboru njihovih predstavnika u Hrvatski sabor, kao i predizbornoj kampanji posvećuje vrlo malo pažnje.

6. *Molimo navedite informacije o Zakonu o vjerskim zajednicama iz 2002. godine, te o sporazumima između Vlade Republike Hrvatske i pojedinih vjerskih zajednica kao i o mogućim planovima za potpisivanje takvih sporazuma s drugim vjerskim zajednicama.*

Odgovor: (Komisija za odnose s vjerskim zajednicama)

O Zakonu o pravnom položaju vjerskih zajednica opširnije se govori u prvom dijelu uz članak 8. Okvirne konvencije. Vlada Republike Hrvatske sklopila je ugovore sa sljedećim vjerskim zajednicama:

- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Srpske pravoslavne crkve u Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Islamske zajednice u Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Evangelicke crkve u Republici Hrvatskoj i Reformirane kršćanske crkve u Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Evandeoske (Pentekostne) crkve u Republici Hrvatskoj / s u ovom Ugovoru pridruženim crkvama: Crkva Božja, Savez Kristovih pentekostnih crkava/, Kršćanske adventisticke crkve u Republici Hrvatskoj / sa u ovom Ugovoru pridruženim Reformnim pokretom adventista sedmog dana/, Saveza baptističkih crkava u Republici Hrvatskoj / sa u ovom Ugovoru pridruženim Kristovim crkvama/ o pitanjima od zajedničkog interesa;
- Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Bugarske pravoslavne crkve u Hrvatskoj, Hrvatske starokatolicke crkve i Makedonske pravoslavne crkve u Hrvatskoj o pitanjima od zajedničkog interesa.

U navedenim ugovorima uređena su pitanja od zajedničkog interesa kao i priznavanje sklapanja braka u vjerskom obliku s učincima građanskog braka i redovito financiranje crkve odnosno vjerske zajednice iz Državnog proračuna.

Vlada je 10. listopada 2003. godine donijela Zaključak da se prihvaca Ugovor između Vlade Republike Hrvatske i Židovske zajednice u Republici Hrvatskoj. Ovaj Ugovor Židovska

zajednica u Hrvatskoj voljna je potpisati nakon što se riješi pitanje povrata židovske zgrade u Zagrebu u Amruševoj ulici. U tijeku je postupak povrata zamjenske nekretnine.

7. Molimo navedite informacije o razvoju događaja u svezi s viznim režimom i bilateralnom suradnjom na pitanja koja se odnose na zaštitu nacionalnih manjina sa Srbijom i Crnom Gorom i drugim susjednim državama.

Odgovor: (Ministarstvo vanjskih poslova)

Sporazum Vlade Republike Hrvatske i Srpske demokratske samostalne stranke prvi je konkretan korak koji regulira citav niz imovinsko-pravnih pitanja i preciznu dinamiku njihova rješavanja: povrat imovine, administrativno rješavanje svih podnijetih zahtjeva za obnovu te završetak obnove objekata. Poznata je dinamika koju je Vlada Republike Hrvatske odredila; proces povratka treba dovršiti u roku od sljedeće četiri godine.

Hrvatska je poduzela niz mjera za iniciranje povratka u susjednu Bosnu i Hercegovinu, osobito u bosansku Posavinu i banjalucku regiju. Hrvatska Vlada je počevši od 2001. godine osigurala građevinski materijal za ukupno 1.233 obitelji povratnika (4.560 osoba) za obnovu u ratu razorenih ili oštećenih kuća u susjednoj Bosni i Hercegovini, u što je iz hrvatskog proračuna izdvojeno ukupno 60 milijuna kuna. Intenzivirana je suradnja s nadležnim ministarstvom u Bosni i Hercegovini osobito kroz razmjenu podataka, a dodatno se poticu procesi povratka u Bosnu i Hercegovinu kao i iz Bosne i Hercegovine u Republiku Hrvatsku. S Bosnom i Hercegovinom je krajem 2001. godine potpisan Sporazum o povratku izbjeglica. Pored intenzivne suradnje s Bosnom i Hercegovinom, Republika Hrvatska je inicirala i suradnju sa Srbijom i Crnom Gorom vezano uz razmjenu podataka o izbjeglicama koje još borave u Srbiji i Crnoj Gori.

Osobito je važno ubrzavanje manjinskog povratka, u deset mjeseci 2003. godine registrirano je 10.978 povratnika, od čega je 80% manjinskih povratnika.

O Nacrtu sporazuma o zaštiti hrvatske manjine u Srbiji i Crnoj Gori i srpske i crnogorske manjine u Republici Hrvatskoj do sada su održana četiri sastanka. Temelj pregovora je nacrt Sporazuma kojeg je Vlada Republike Hrvatske predložila Socijalistička Republika Jugoslavija 1996. godine. U dosadašnjem tijeku bilateralnih pregovora stručnih skupina Vlade Republike Hrvatske i Vlade Srbije i Crne Gore, sudjeluju predstavnici Ministarstva vanjskih poslova.

- vizni režim

Bosna i Hercegovina – od 05. prosinca 2003. godine državljanima Republike Hrvatske, odnosno Bosna i Hercegovina dozvoljava se ulazak, izlazak i prelazak preko teritorija Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Hrvatske s osobnom iskaznicom u trajanju od 90 dana unutar šest mjeseci.

Srbija i Crna Gora – 31. svibnja 2003. godine državljanima Republike Hrvatske ukinute su vize za ulazak i boravak u Srbiji i Crnoj Gori do 90 dana. Državljanima Republike Hrvatske mogu ući i boraviti u Crnoj Gori s putnom ispravom ili osobnom iskaznicom. Izdavat će se turističke propusnice na granicnim prijelazima s rokom valjanosti do 30 dana.

Državljanima Srbije i Crne Gore do 30. lipnja 2004. godine privremeno ne trebaju vizu za ulazak u Republiku Hrvatsku za turističke posjete do 90 dana.

III. DIO

MIŠLJENJA, PRIJEDLOZI I PRIMJEDBE UDRUGA NACIONALNIH MANJINA, VIJECA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA, SAVJETA ZA NACIONALNE MANJINE, TE STAJALIŠTE VLADE REPUBLIKE HRVATSKE O PRIMJEDBAMA I PRIJEDLOZIMA UDRUGA NACIONALNIH MANJINA, TE VIJECA I PREDSTAVNIKA NACIONALNIH MANJINA

Prilikom izrade izvješća od svih je udruga nacionalnih manjina, te vijeća i predstavnika nacionalnih manjina na lokalnoj razini zatraženo da daju odgovore na pitanja Savjetodavnog odbora kao i svoje prijedloge i primjedbe od interesa za unaprjeđenje položaja nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Nacrt izvješća upućen je na razmatranje Savjetu za nacionalne manjine, te je to mišljenje uključeno u ovo izvješće. Napominjemo da je sukladno clanku 37. stavku 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Vlada Republike Hrvatske dužna podnijeti izvješće o provođenju tog zakona Hrvatskome saboru pa će sva mišljenja udruga i vijeća nacionalnih manjina biti uključena u spomenuto izvješće Vlade. Stoga se u nastavku donosi samo kraci sažetak.

U ovom dijelu Izvješća navode se najznacajni prijedlozi, mišljenja i primjedbe udruga nacionalnih manjina, te vijeća i predstavnika nacionalnih manjina (u skraćenom obliku), te cjeloviti tekst mišljenja Savjeta za nacionalne manjine.

O Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina

Vijeće srpske nacionalne manjine za Grad Rijeku: Na zakonodavnoj razini Republika Hrvatska zadovoljila je sve međunarodne standarde na području zaštite prava nacionalnih manjina. Posebno je Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina kvalitetan akt nacionalnog zakonodavstva, a pred Hrvatskom i njenim nacionalnim manjinama tek stoji izazov njegove dosljedne primjene. Međutim, na parlamentarnim izborima 23.11.2003. godine manjinama nije dozvoljeno dvostruko pravo glasa i primjena principa "pozitivne diskriminacije", bez obzira na to što je to u skladu s postojećim izbornim zakonodavstvom i Ustavom Republike Hrvatske. Ustavni sud nije iskoristio svoje pravo ocjene ustavnosti, te su manjine to svoje pravo izgubile isključivo na osnovi odluke donesene u Hrvatskom saboru uoči samih izbora.

Vijeće bošnjačke nacionalne manjine u Dubrovačko-neretvanskoj županiji: Novi Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina iz 2002. godine u Gradu Dubrovniku i Županiji dubrovačko-neretvanskoj prihvaćen je s razumijevanjem kod Bošnjačke nacionalne manjine, koja na ovim prostorima obitava više od 5 generacija. Na puno razumijevanje naišle su i zakonske odredbe o izboru članova predstavničkih tijela u lokalnim i regionalnim sredinama, koje su prihvaćene i regulirane Zakonom iz 2001. godine.

Unija zajednica Albanaca u Republici Hrvatskoj: Republika Hrvatska donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina dosegla je visoku razinu u ostvarivanju prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj. Ustavni zakon je jako dobar i omogućava ravnopravnost nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, bez obzira na njihov broj i veličinu. Međutim, isto se ne može reći za Zakon o izboru zastupnika u Hrvatski sabor, te se predlaže novi model zastupljenosti nacionalnih manjina u Hrvatskom saboru (po mogućnosti zastupljenost svih nacionalnih manjina, te dvogodišnji mandat zastupnika).

Savez slovenskih društava u Republici Hrvatskoj:

Ustavni zakon u temeljnim odredbama, te odredbama koje se odnose na prava i slobode nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj (osim članka 19.) je cjelovit, jer na demokracan način omogućuje svakom pripadniku nacionalne manjine, kao pojedincu ili zajednici, da slobodno ispoljava svoje nacionalne vrijednosti matične države kojoj pripada.

Zajednica Makedonaca u Republici Hrvatskoj: O provedbi novog Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina od 2002. godine, te izboru članova u predstavnička tijela u jedinicama lokalne i regionalne samouprave, kao i izbor zastupnika u Sabor (2003.) – uredno i iscrpno smo informirani i po ovom Zakonu vjerujemo da su naša prava zastupljena na razini lokalne i regionalne samouprave, ali nažalost nismo sigurni da će se naš glas čuti u Saboru.

O Zakonu o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina

Savez Ceha u Republici Hrvatskoj: Svi pripadnici nacionalnih manjina ostvaruju pravo obrazovanja na svom materinjem jeziku, poštivajući i držeci se svih važećih zakona iz domene obrazovanja, pa tako i pripadnici romske nacionalne manjine. Lokalna zajednica i prosvjetne ustanove bi morale više surađivati s manjinskim udrugama koje se ne žele getoizirati, već integrirati u hrvatsko društvo, što ni u kojem slučaju ne znači asimilirati se. Upravo obrazovanjem na svom materinjem jeziku obogaćuje se multietnicnost i multikulturalnost Hrvatske, pa i Europe.

Srpski demokratski forum Predškolske ustanove nacionalnih manjina ili one u kojima je u uporabi manjinski nacionalni jezik uglavnom ne postoje za većinu nacionalnih manjina.

Talijanska unija: U provođenju Zakona držimo da bi se nadležno ministarstvo trebalo maksimalno angažirati radi njegove potpune primjene, a prvenstveno mislimo na:

- donošenje novih planova i programa čiji je sadržaj u vezi s posebnostima nacionalne manjine (materinski jezik, književnost, povijest, zemljopis i kulturno stvaralaštvo), na temelju prijedloga novih planova i programa koji su dostavljeni Ministarstvu od strane Talijanske unije;
- tiskanje potrebitog broja udžbenika za pripadnike nacionalnih manjina, odnosno osiguranje dostatnih financijskih sredstava Ministarstvu za tu namjenu;
- osiguravanje financijskih sredstava školskim ustanovama za pripadnike nacionalnih manjina na temelju drugacijskih kriterija od kriterija primijenjenih za većinske škole (to jest po kriteriju broja razreda i broja učenika).

Udruga Roma Bajaša Medimurske županije: Opće je poznata eskalacija o pitanju romskih i mješovitih razreda, znanja ili neznanja hrvatskog jezika, i slično. U Držimurcu – Srelcu i dalje traju eskalacije o tom pitanju, bile su dvije peticije mještana – pripadnika većinskog naroda. Prva peticija za nadogradnju škole, odnosno za posebne razrede, a druga peticija, kao kontra za gradnju škole u Držimurcu – Strelcu koju je potpisao znatno veći broj mještana, nego prvotnu peticiju. Zahvaljujući dosljednosti župana Medimurske županije, gradnja škole se odvija, a za što su osigurana državna sredstva.

Unija Roma Hrvatske: Zakonom o odgoju i obrazovanju Romi se mogu obrazovati na materinjem jeziku od predškolske dobi, ali do danas pripadnici romske nacionalne manjine nisu sustavno uključeni ni u jedan Model školovanja na svom jeziku. Treba učiniti dodatne

napore i određene mjere koje će romskoj djeci omogućiti jednake uvjete za sudjelovanje u svim odgojno-obrazovnim ustanovama.

O medijima

Mreža romskih udruga, Zagreb

Romi se prikazuju na televizijskim emisijama tjedno u Prizmi, dok više prostora zauzimaju u svakodnevnoj štampi. Trebalo bi osigurati više prostora za medijsko praćenje položaja Roma.

Srpski demokratski forum: Novonastale nacionalne manjine (nastale raspadom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije: Albanci, Bošnjaci, Crnogorci, Makedonci, Slovenci, Srbi ...) nemaju na lokalnim radijskim ili stanicama emisije i programe na svom jeziku.

Talijanska unija: U pogledu javnih medija svjedoci smo pomanjkanja samostalne egzistencije i djelovanja redakcija na talijanskom jeziku Radio Pule i Radio Rijeke. Smatramo potrebnim da se osigura pravo na kulturnu autonomiju svih ustanova čiji je osnivač talijanska nacionalna zajednica i ustanova koje djeluju prvenstveno radi održavanja i unapređenja kulturnog i nacionalnog identiteta talijanske nacionalne zajednice.

Udruga Roma Bajaša Medimurske županije: Lokalnim medijima, ma kog oblika, smo zadovoljni. Lokalni listovi redovito (tjednici) pišu o romskoj populaciji, a izbjegnuto je, na temelju naše intervencije preko konferencija za tisak, da se uz inicijale izgređenika stavlja naznaka Rom. U tom su Romi i pripadnici većinskog naroda u potpunosti izjednačeni.

Unija Roma Hrvatske: Mediji najčešće ignoriraju romsku nacionalnu manjinu, a ukoliko urednici odluče izvijestiti u medijima, a posebice o Romima, izvještavanje ima sljedeće značajke:

- u negativnom kontekstu, poput tragedija, kriminala, nasilja i sl.
- članovi romske manjine predstavljaju se kao drugaciji, opasni i neracionalni, uz cestu uporabu predrasuda, generalizacija i stereotipa.

O izborima za vijeća nacionalnih manjina, te o djelovanju vijeća

Mreža romskih udruga, Zagreb: Iako je bilo kratko vrijeme, ipak se izašlo na izbore, gdje je i romska manjina sa 34% izašla na izbore, te su izabrali svoje članove vijeća.

Vijeće srpske nacionalne manjine za Grad Rijeku: Izbori za vijeća nacionalnih manjina bili su loše organizirani, pripadnici manjina loše ili potpuno neinformirani.

Savez slovenskih društava u Republici Hrvatskoj: Provedba Ustavnog zakona od članka 23. do uključno članka 34. bila je izuzetno otežana zbog nerazumno kratkog roka, kojeg je Vlada Republike Hrvatske odredila. Slovenska nacionalna manjina u Republici Hrvatskoj je uspjela izvršiti propisane radnje kandidiranja i izbora za vijeća u Gradu Zagrebu, Rijeci, Puli i nepotpuno u Splitu, a za predstavnika u Gradu Šibeniku, tj. samo u onim gradovima u kojima aktivno djeluju slovenska kulturna društva. U svim drugim općinama, gradovima i županijama izbori nisu izvršeni, jer slovenska nacionalna manjina nije imala mogućnost adekvatnog informiranja i organizirano provesti propisane radnje kandidiranja. Sadašnja grupiranost, da više nacionalnih manjina mogu izabrati po jednog zastupnika u Hrvatski

sabor, zasniva se isključivo na brojanoj veličini pojedine nacionalne manjine. Ovo osjetljivo pitanje ima širu dimenziju i nužno ga je raspraviti, prije svega imajući u vidu više elemenata koji vrednuju pojedinu nacionalnu manjinu.

Njemačka narodnosna zajednica: Izbori za vijeća nacionalnih manjina bili su loše organizirani, u zgušnjutim rokovima i uz nedovoljnu podršku vlasti i medija. Samo zahvaljujući ogromnom trudu i entuzijazmu volontera u udrugama nacionalnih manjina ti su izbori donekle uspjeli. Značajan je izlazak biraca njemačke narodnosne manjine od 35 – 50%.

Savez Slovaka: Izbori za vijeća nacionalnih manjina nisu bili baš dobro organizirani, a rokovi su bili kratki da bi se sve obavilo.

Udruga Roma Zlatna kobra: Nakon usvajanja Ustavnog zakona i pratećih zakona Romi su po prvi puta kao nacionalna manjina imali pravo izabrati Roma kao zastupnika u Hrvatski sabor. Iako su rokovi za izbor vijeća nacionalnih manjina bili kratki, Romi su ipak izašli na izbore i izabrali članove Vijeća.

Vijeće Slovačke nacionalne manjine Osječko-baranjske županije: Izbori za vijeća nacionalnih manjina provedeni su zakonito, ali vijeća nacionalnih manjina još nisu dobila onu važnost u lokalnoj i regionalnoj samoupravi koja im pripada. Oni to i ne mogu postati bez uvažavanja i pomoći legalnih organa većinske lokalne i regionalne samouprave. Razlog tome je također kratkoca vremena od izbora.

Udruga Roma Bajaša Medimurske županije: Prvodenjem izbora za vijeća nacionalnih manjina za romsku populaciju vrlo smo zadovoljni. To smo izrazili putem konferencije za tisak sazvane nakon izbornih radnji u svibnju 2003. godine. Uključivanje vijeća na lokalnoj razini također je vrlo dobro, te je već počela suradnja s općinskim vijećima (primjerice Vijeće Općine Mala Subotica).

Savez Rusina i Ukrajinaca Republike Hrvatske: Uloga vijeća nacionalnih manjina u izborima nije imala značajnu ulogu.

Savez Ceha u Republici Hrvatskoj: Izbori nisu bili dobro pripremljeni. Lokalne uprave i tijela zadužena za provedbu izbora nisu bili dovoljno i na vrijeme informirani o načinu i mogućnostima kandidiranja i sastavljanja lista, a da bi i sami u dovoljnoj mjeri informirali, putem javnih glasila, pripadnike nacionalnih manjina o novom načinu udruživanja i organiziranog djelovanja.

Vijeće češke nacionalne manjine Županije bjelovarsko-bilogorske: Izbori za vijeća nacionalnih manjina organizirani su s mnogo nedostataka, posebno u smislu informiranosti pripadnika manjina, te u vremenskom trajanju.

Vijeće bošnjačke nacionalne manjine Istarske županije: Imali bi samo puno više glasova da nam je bilo omogućeno da se automatizmom prepisemo iz Muslimana u Bošnjake, te da smo imali dvostruko pravo glasa. U tom slučaju bi samo sada imali svoje predstavnike u županiji, gradu i općini razmjerno broju naše populacije.

Vijeće za mađarsku nacionalnu manjinu Istarske županije: Vijeća nacionalnih manjina u okvirima svojih mogućnosti uključila su se u predizborne aktivnosti kako na regionalnoj, tako i na lokalnoj razini.

Vijeće mađarske manjine Osječko-baranjske županije: Najvažniji nedostatak izbora za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, organiziranih u svibnju 2003. godine, bio je prekratak rok za pripremu i nedostatak sredstava za provedbu pripremnih radnji. Drugi nedostatak izbora bio je taj što pored imena i prezimena kandidata na glasačkom listiću, nisu bila navedena niti adresa niti naziv udruge/nezavisne liste koja tu osobu kandidira. Država bi trebala obvezati jedinice lokalne samouprave da u svoje Statute i Poslovnike u najkraćem roku uvrste promjene vezane uz obvezu informiranja članova vijeća i predstavnika nacionalnih manjina o dnevnom redu sjednice, te da predsjednik ili njegov opunomoćenik bude pozvan na sjednice predstavničkog i izvršnog tijela jedinice lokalne samouprave, pa makar i bez prava glasa. Treći nedostatak Zakona, vezan uz izbore za predstavnike i članove vijeća je posredan, a ocituje se prigodom formiranja koordinacije date nacionalne manjine na državnom nivou. Zakon predviđa da takvu koordinaciju formiraju predstavnici 50% + 1 od ukupnog broja formiranih vijeća i predstavnika za datu nacionalnu manjinu u cijeloj zemlji.

Bošnjačka nacionalna zajednica Hrvatske iz Zagreba: Za izbore za vijeća i predstavnike nacionalnih manjina, koji su održani u svibnju 2003. godine, udruge nacionalnih manjina nisu bile odgovarajuće pripremljene, jer se radi o potpunoj novini u hrvatskom zakonodavstvu. Bošnjačka nacionalna manjina imala je posebnih problema koji su proizašli iz činjenice da su Bošnjaci promijenili svoje ime iz Muslimani u Bošnjaci, a ne radi se o nekoj novoj naciji. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine u Republici Hrvatskoj se 20.755 građana izjasnilo kao Bošnjaci, k tome još 19.677 građana izjasnilo se prethodnim imenom Muslimani.

Unija zajednica Albanaca u Republici Hrvatskoj: Sukladno Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, Unija je sa svojim zajednicama pristupila izborima za vijeća nacionalnih manjina. Suradnja Unije i zajednica sa vijećima je dobra na svim razinama (središnjoj, regionalnoj i lokalnoj).

Vijeće crnogorske nacionalne manjine: Suradnja s Istarskom županijom pri formiranju i registraciji Vijeća bila je dobra.

Srpski demokratski forum: Gotovo svi članovi vijeća i predstavnici nacionalnih manjina su jednoglasni u tvrdnji da jedinice lokalne samouprave nisu osigurale sredstva za rad vijeća, niti su poglavarstva zatražila mišljenja ili prijedloge od vijeća u svezi prava i sloboda nacionalnih manjina ili bilo kakve manjinske problematike.

Vijeće srpske nacionalne manjine Primorsko-goranske županije: Dosadašnje iskustvo od pola godine nakon konstituiranja vijeća, pokazuje da je vijeće ostalo samo u normativnim okvirima Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, pošto državne institucije nisu poduzele bitne mjere za provođenje Ustavnog zakona. Naime, vijeće kao nova institucija manjinske samouprave, prepušteno na aktivnosti i predsjednika vijeća koji sve poslove vezane za početak rada vijeća obavlja iz svojeg stana i bez neophodne komunikacije s lokalnom samoupravom.

Zajedničko vijeće Općina Vukovar: Potrebna je profesionalizacija rada ovih vijeća, ne zbog prava nacionalnih manjina, jer ona su univerzalna i jednaka za sve, već zbog potreba nacionalnih manjina koja se razlikuju posebno po brojnosti pojedinih nacionalnih manjina na određenim prostorima (regionalnim ili županijskim prostorima). Neophodno je u hitnom postupku osigurati dostatna financijska sredstva kojim bi se u vijećima profesionalizirao status predsjednika vijeća, te od jedan do tri djelatnika neophodnih za administrativno funkcioniranje i kvalitetno djelovanje vijeća u svim segmentima svoje nadležnosti, a posebice

u sferi kulturne i prosvjetne autonomije, medija i informiranja, te zaštiti građanskih, ljudskih i manjinskih prava. Odluka o utvrđenom financiranju programa vijeća i predstavnika nacionalnih manjina od 11.12.2003. godine, u točki 2. istice da se sredstva za rad vijeća osiguravaju za prvo tromjesečje 2004. godine u iznosu od 5.000,00 kuna za programe pojedinog vijeća nacionalnih manjina, što nije dovoljno.

O izboru za predstavnička tijela

Savez Ceha u Republici Hrvatskoj: Pripadnici češke nacionalne manjine birani u predstavnička tijela u jedinicama lokalne i regionalne samouprave i prije donošenja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u Daruvaru, Grubišnom Polju i u općinama u Županiji bjelovarsko-bilogorskoj. Ne raspoložu podacima je li to pravo poštovano u svim jedinicama lokalne i regionalne samouprave gdje žive pripadnici češke nacionalne manjine. Izbor zastupnika u Hrvatskom saboru 2003. godine za češku nacionalnu manjinu protekao je prema važećim zakonskim odredbama.

Vijeće češke nacionalne manjine Županije bjelovarsko-bilogorske: Izbori u 2001. godini za predstavnička tijela lokalne samouprave vršeni su prema tada važećim propisima. Prema saznanjima u sastavima tijela bilo je dostatno Ceha, te nisu bile potrebne intervencije u smislu odredbi Ustavnog zakona iz 2002. godine. Zastupnik u Hrvatski sabor izabran je prema važećim odredbama.

O viznom režimu i bilateralnoj suradnji

Vijeće crnogorske nacionalne manjine: Potrebno je ukinuti vize i poboljšati odnose.

Unija zajednice Albanaca u Republici Hrvatskoj: Vlada Republike Hrvatske poduzela je dobar korak oko privremenog ukidanja viza za građane Srbije i Crne Gore, ali tom odlukom nije se dovoljno vodilo računa o građanima Kosova koji su dovedeni u neravnotežan položaj.

O popisu stanovništva

Mreža romskih udruga, Zagreb: Roma neslužbeno ima 30-50 tisuća, dok službeno po zadnjem popisu ima 9.463 Roma.

Zajedničko vijeće Općina Vukovar: Srpskoj zajednici ostaje sumnja da je popis stanovništva izvršen 2001. godine, a objavljen 2002. godine, neistinit, te da je objavljeni rezultat popisa stanovništva dio političke igre vladajućih struktura.

Stajališta Vlade Republike Hrvatske o primjedbama i prijedlozima udruga nacionalnih manjina, te vijeca i predstavnika nacionalnih manjina

Vlada Republike Hrvatske s pažnjom je razmotrila primjedbe i prijedloge udruga nacionalnih manjina, vijeca i predstavnika nacionalnih manjina. Vlada Republike Hrvatske podsjeća da se obvezala da će konkretnim mjerama kontinuirano raditi na zaštiti i promicanju zaštite nacionalnih manjina, te rješavati zaostala otvorena pitanja s kojima se suočavaju nacionalne manjine, kao i ustrajati na potpunoj primjeni Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, zakona kojima se reguliraju odgoj i obrazovanje, te službena uporaba jezika i pisma nacionalnih manjina.

Potrebno je, međutim, upozoriti da dio mišljenja izraženih u primjedbama vijeca i predstavnika nacionalnih manjina ne odgovara činjenicnom stanju. To se posebno odnosi na:

- Provođenje izbora i dopunskih izbora za vijeca i predstavnike nacionalnih manjina. Kako bi se u cijelosti ukazalo na mjere koje je Vlada Republike Hrvatske poduzela u vezi s tim izborima, potrebno je napomenuti da su poduzete sve potrebne mjere kako bi se izbori odvijali sukladno pravilima propisanim za opće izbore, te da su uložena znatna sredstva za njihovo provođenje. Tako je, primjerice, za prve izbore održane u svibnju 2003. godine utrošeno više od 20 milijuna kuna, a za dopunske izbore održane u veljaci 2004. godine utrošeno više od 15 milijuna kuna. Na zahtjev samih manjina i Državnog izbornog povjerenstva izbori su provedeni odvojeno od općih izbora za Hrvatski sabor koji su održani u studenom 2003. godine. Putem medija pozivani su pripadnici nacionalnih manjina da sudjeluju na izborima. Također se Ured za nacionalne manjine za prve i dopunske izbore za vijeca i predstavnike nacionalnih manjina pismeno obratio svim udrugama nacionalnih manjina s molbom da potaknu svoje članove da sudjeluju na izborima. Nakon prvih izbora, Ured za nacionalne manjine Vlade zajedno s Ministarstvom pravosuđa organizirao je četiri seminara za predstavnike vijeca i lokalne i područne samouprave kako bi se osigurala što bolja informiranost pripadnika nacionalnih manjina o ulozi vijeca u procesu odlučivanja. Prilikom prvih i dopunskih izbora nevladina udruga "Gong" svakodnevno je putem medija pozivala i obavještavala pripadnike nacionalnih manjina o izborima.
- U svezi s primjedbama nacionalnih manjina na dvostruko prava glasa, tj. na omogućavanje da na općim parlamentarnim izborima glasuju za manjinsku listu i za jednu od lista političkih stranaka, može se upozoriti na stajalište Vlade Republike Hrvatske i nadležnog tijela Hrvatskoga sabora, te Ustavnog suda Republike Hrvatske. Naime, uvođenje takvih promjena u postojeći izborni sustav zahtijevalo bi značajnije izmjene u citavom izbornom sustavu kako bi se osigurala ravnomjerna zastupljenost svih grupa građana. Također bi to moglo dovesti do neravnomyernej zastupljenosti budući da postoji mogućnost da se pripadnici nacionalnih manjina kandidiraju na listama pojedinih stranaka istaknutih u izbornim jedinicama, što je praksa već pokazala. Postoje također i političke stranke organizirane unutar pojedine nacionalne manjine koje, prema postojećem izbornom sustavu, mogu isticati kandidate nezavisno o nacionalnoj pripadnosti za izbor onih zastupnika koji se biraju u izbornim jedinicama. Ujedno napominjemo da prema podacima kojima raspoložemo ni u jednoj zemlji ne postoji dvostruko pravo glasa za pripadnike nacionalnih manjina.

- Primjedbe bošnjačke nacionalne manjine da se svi građani koji su u popisu stanovništva upisani kao Muslimani moraju automatski provesti u Bošnjake nije moguće prihvatiti, jer je jedno od osnovnih ljudskih prava pravo da građanin sam odlučuje o svojoj nacionalnosti. Napominje se također da je prilikom svih izbora pripadnicima te nacionalne manjine bilo omogućeno da obave uvid u biračke spiskove i po potrebi izmijene nacionalnost. Vlada Republike Hrvatske će i nadalje poduzimati mjere kako bi se građanima koji su se izjasnili kao Muslimani, a pripadaju Bošnjacima, Romima ili nekoj drugoj nacionalnoj manjini omogućilo da što lakše i brže izmijene svoju nacionalnost.
- U svezi s primjedbama na primjenu Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina uvažavaju se primjedbe na nedovoljnu suradnju s lokalnim zajednicama. Nadležno ministarstvo, međutim, poduzima stalne mjere da se unaprijedi sustav obrazovanja na jeziku i pismu nacionalnih manjina
- Primjedbe na prisutnost nacionalnih manjina u medijima treba uvažiti, posebice kad je u pitanju romska nacionalna manjina. Treba međutim napomenuti da se već poduzimaju mjere za osiguranje veće prisutnosti nacionalnih manjina u medijima. Tako je Savjet za nacionalne manjine iz sredstava osiguranih u državnom proračunu koncem 2003. godine osigurao sredstva za posebne emisije na lokalnoj televizijskoj stanici u Medimurju, gdje je romska nacionalna manjina najbrojnija, i to na njihovom materinjem, bajaškom jeziku. Također su izdvojena sredstva za posebne emisije na Hrvatskoj televiziji koje bi vodili i uređivali sami pripadnici nacionalnih manjina. Iz godine u godinu povećavaju se sredstva u državnom proračunu za programe izdavaštva i informiranja nacionalnih manjina.

Mišljenje Savjeta za nacionalne manjine

Osnovna ocjena Savjeta za nacionalne manjine je da se položaj nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj poboljšava zapocetim politickim, upravnim i društvenim promjenama koje se u Hrvatskoj događaju u protekle četiri godine. To je postignuto i time što u novim zakonskim i politickim uvjetima veću odgovornost za svoj položaj imaju i nacionalne manjine. U tom smislu, pored odgovarajućih zadataka na poboljšanju nekih zakonskih propisa, kao i na provedbi zakona što reguliraju položaj nacionalnih manjina, a koje imaju tijela državne vlasti i tijela lokalne i regionalne samouprave, potrebno je definirati zajedničke osnove za društvenu akciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina, te manjinskih organizacija na jačanju položaja nacionalnih manjina u budućnosti.

To bi trebale biti, prije svega, aktivnosti na jačanju uloge vijeća i predstavnika nacionalnih manjina te nevladine organizacije, kao i njihove veće uključenosti u rad tijela državne vlasti na državnoj, regionalnim i lokalnim razinama. Važne su zajedničke akcije udruga nacionalnih manjina njihova međusobna suradnja i suradnja s nevladinim organizacijama za zaštitu ljudskih prava u promociju demokracije i civilnog društva. U Hrvatskoj je neophodno, više nego do sada, poduzimanje aktivnosti usmjerenih prema javnosti u cilju eliminiranja postojećih stereotipa o nacionalnim manjinama (ili pojedinim nacionalnim manjinama).

Poduzimanje aktivnosti na izgradnji političke kulture i podizanju razine tolerancije, važno je da se bez nacionalnih strasti i euforije raspravlja o svim osjetljivim pitanjima života u

multietnickom i multikulturalnom društvu. U tom kontekstu neophodno je u sklopu reforme obrazovanja inkorporiraju principi multikulturalnosti i interkulturalnosti u sve aspekte školskih aktivnosti.

U odnosu na okruženje, Republika Hrvatska bi trebala završiti zapoceti proces potpisivanja bilateralnih sporazuma sa svim susjednim državama s kojima to još uvijek nije učinjeno i razvijati prijateljske dobrosusjedske odnose, što bi se najdirektnije pozitivno odrazilo na položaj nacionalnih manjina. Ocjenjujući ostvarivanje prava nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj, valja istaci da prava iz kulturne autonomije, zbog organiziranosti i tradicije, najpotpunije ostvaruju pripadnici nacionalnih manjina koje su ta prava imale i prije uspostave samostalne Republike Hrvatske. Pripadnici naroda bivše Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koji su živjeli u Republici Hrvatskoj, cinom njenog međunarodnog priznanja, faktički postavši pripadnici nacionalnih manjina, još su u fazi organiziranja u cilju cjelovitog ostvarivanja svojih manjinskih prava.

Donošenjem Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, formalno je proširena mogućnost ostvarivanja prava nacionalnih manjina, a posebno nakon donošenja adekvatnog, provedbenog zakonodavstva i potvrđivanja temeljnih međunarodnih dokumenata koji se odnose na zaštitu nacionalnih manjina. U tome, posebno mjesto zauzimaju Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina i Europska povelja o regionalnim ili manjinskim jezicima.

Sadašnja ukupna politička i socijalna situacija u Hrvatskoj, djelovanjem Vlade premjera dr. Ive Sanadera, sve je povoljnija za ostvarivanje manjinskih prava. U tome kontekstu sagledava se i mogućnost konačnog rješenja najvećih problema koji se odnose na neke nacionalne manjine, a vezani su za povratak izbjeglica i rješavanje njihovih statusnih pitanja (srpska nacionalna manjina) te socijalnih i problema integracije (romska nacionalna manjina). Za očekivati je da će se napredovanjem Republike Hrvatske u pravcu europskih integracija i svih onih pozitivnih strana koje takav proces nosi, dodatno poboljšati uvjeti za ostvarivanje prava nacionalnih manjina. Stvaranjem pretpostavki za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, Republika Hrvatska je učinila važne pretpostavke za jačanje svog međunarodnog položaja, a Savjet za nacionalne manjine će i buduće tome doprinosti.

Ocjenjujući Izvješće o provođenju Okvirne konvencije Savjet za nacionalne manjine smatra: Izvješće u cjelini gledano objektivno prikazuje zakonodavna rješenja i njihovo provođenje. Savjet, međutim, upozorava da u pojedinim dijelovima Izvješća nedostaju podaci:

- da je nepotpuna interpretacija podataka drastičnog smanjenja broja pripadnika manjina (srpska nacionalna manjina, bošnjačka nacionalna manjina i druge) od 1991. do 2001. godine, te se stoga iskazuje potreba za znanstvenom analizom navedenih popisa,
- da se relativno sporo provode dijelovi pojedinih zakona koji reguliraju prava nacionalnih manjina, što se posebno odnosi na povratak izbjeglica, provođenje Zakona o uporabi jezika i pisma nacionalnih manjina, zastupljenost pripadnika nacionalnih manjina u tijelima državne i sudbene vlasti,
- da je nužno poboljšati uvjete za rad vijeca i predstavnika nacionalnih manjina, odnosno osiguranje potrebnih sredstava i prostora za njihov rad od strane lokalne i područne samouprave,
- da se nedovoljno medijski prezentiraju sadržaji vezani za nacionalne manjine, s obzirom na to da je medijska prezentacija nacionalnih manjina od izuzetnog

znacenja za njihovo ukljucivanje u javni život, kao i za senzibiliranje javnosti za probleme nacionalnih manjina.

Na kraju Savjet izražava zadovoljstvo napretkom Republike Hrvatske koji je postignut u provođenju Okvirne konvencije za zaštitu nacionalnih manjina u periodu od 1999. godine do danas, te smatramo da će u narednom razdoblju, primjenom svih zakonskih odredbi koje se odnose na prava, slobode i položaj nacionalnih manjina, kao i rješavanjem postojećih problema, Republika Hrvatska doseći visoku razinu u zaštiti nacionalnih manjina.